NUMMER 40 DONDERDAG 3 OCTOBER 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

Na den 1en October 1929 als lid toetredende, geldt de contributie voor het loopende jaar ook voor het volgende jaar.

„Contramineurs" der Edele Compagnie,

door

H. A. RITTER.

Tot de belangrijke bladzijden van het Geschiedenisboek der V. O. S. C. — de „Edele Compagnie", zooals zij ook wel door Heeren XVII werd genoemd — behooren die, gewijd aan de bestrijding van hen, die haar *monopolie* trachtten te verbreken.

Dikwijls zijn daartoe pogingen aangewend, want de Nederlandsche koopman, die geen aandeelhouder was of — als Lemaire — uit de Compagnie was getreden, kon het toch eigenlijk niet verkroppen, dat er, al in den aanvang, zoo'n klein kringetje was getrokken om hen heen, die waren toegelaten mee aan te zitten aan den Indischen disch.

Onder gevallen van de strooperspogingen op het jachtgebied der „Compagnie" is er een dat beschreven is door Mr. N. P. van den Berg [1]) en dat wel waard is ook in het *Koloniaal Weekblad* nog eens nader bekeken te worden. Al was het alleen maar om de vindingrijkheid onzer kooplieden te doen zien en tevens hoe eigenlijk de toestanden „ter zeevaart" en „ter koopvaardij" in de XVII eeuw waren.

I.

Voorbereiding van den tocht.

In het begin van 1649 kreeg de Regeering te Batavia uit patria van „Heeren Meesters" bericht d.d. 5 October 1647, omtrent de ondernemingen, die in het buitenland op touw werden gezet, om in Indië buiten het „octroy van de Geunieerde Nederlantsche Oost-Indische Compagnie" het geluk te beproeven. In het bericht werd vooral de aandacht gevestigd op twee schepen van omstreeks 200 last of minder, die te „Sardam" gebouwd, ter reede van Texel lagen en uitgerust waren door „eenige particulieren van Genua" om eerst naar Genua en daarna naar Indië te varen.

Het plan was negotie te drijven. *Tachtig duizend realen van achten* waren als kapitaal daartoe bijeengebracht. Zoo heel min waren dus de middelen niet, waarmede getracht werd in het rijke, maar verboden vischwater te visschen. Van uit het Vaderland drong men er dan ook op aan, dat, indien beide schepen in Indië mochten worden aangetroffen, met de meeste gestrengheid tegen hen zou worden opgetreden en de hand gehouden vooral aan „het plakkaat" van 4 Mei 1632. Een plakaat dat voorschreef van vreemde schepen „in Indië verschijnende", alle personen „af te lichten", (Nederlanders of niet), die in dienst waren geweest van de Compagnie en overigens met die schepen naar bevind van zaken te handelen.

Nog vóór deze Genueesche(?) schepen in den Indischen Archipel verschenen, wist men in Indië „wie de principale autheurs van deze equipage en voorgenomen exploict" waren. En wel: de Nederlandsche consul(!) Hendrik Meulman, zijn broeder Wilem Meulman te Amsterdam en Jacob van den Heuvel. Deze Heeren hadden te *Genua* een „nieuwe" Oost-Indische Compagnie opgericht, waarin nog al deel genomen werd.

De beide schepen, de *St. Jan Baptist* en de *St. Bernardus*, stonden wel ieder onder een Nederlandschen schipper, resp.: Jan Benning van Weesp en Harmen Voogd van Schiedam, maar aan boord bevonden zich vier Genueesche edellieden: Paulus Aemilius de Inuren, Johannes Baptista Fliscus, Stephanus Contevonus en Petrus Maria de Marchis, als gevolmachtigden en vertegenwoordigers dier „Compagnie".

Over de bijzonderheden van de uitrusting der schepen en van den tocht zijn wij ingelicht door een Nederlander, die op 17-jarigen leeftijd van zijn vader wegliep en als zeilmaker aan boord van de *St. Juan Baptiste* dienst nam. Het is de bekende *Jan Janszoon Struijs*, wiens merkwaardig boek [2]) een uitstekend beeld geeft van het avontuurlijke leven van veel „avontuurlijke Nederlanders", die in de XVI en vooral in de XVII Eeuw heel de wereld bereisden. Struijs vermeldt dat de beide schepen „door den Groot-Hertog van Genua zelve gekoft" waren en voor drie jaren voorzien van: levensmiddelen, „buschpoeder en allerleij krijgsvoorraad". Op elk schip werden honderd Nederlanders aangenomen. De overige bemanning bestond uit Italianen, waaronder „eenige bandieten", die men te Malagen aan wal zette.

Onze „Genueesche(?) contramineurs" werden in Maart 1649 in den Archipel te Salida opgemerkt, terwijl zij bezig waren met peper in te koopen. Nu. Op hunne komst was gerekend en de Raad van Indië wist, uit de genoemde missive van Heeren XVII van 5 October 1647, hoe hij te handelen had.

Om hen in handen te krijgen nam men geen halve maatregelen. Rijckloff van Goens werd er met 8 schepen op af gestuurd. Hij vertrok 27 Maart 1649 en was 26 April d.a.v. weer met de genomen schepen terug. Na drie weken in de Straat Soenda te hebben gekruist, liepen hem „de Genueezen" van zelf in den mond. [3]) Zij gaven zich zonder slag of stoot over. Wat te begrijpen is.

Te Batavia maakte men het hen niet moeilijk. Op order trouwens van „Heeren Meesters". Men haalde op order alleen de Nederlandsche schepelingen van boord en ging eveneens op order niet over tot het in beslag nemen der schepen. De eerste maatregel was voldoende om „de monopoliebrekers" geheel machteloos te maken. Zij werden daardoor beroofd van het meest ervaren deel hunner bemanning. Nieuwe mannen konden zij niet verkrijgen. Wat er overbleef was „schuim", dat den naam verdiende van

[1]) De Oost-Indische Compagnie der Edelen van Genua, Tijdschrift voor Indische taal-, land- en volkenkunde, deel XXIV, Batavia, 1897.

[2]) Drie aanmerkelijke en zeer rampspoedige Reijzen door Indien, Griekenlandt, Lijfland, Moscouien, Tartarijen, Medien, Persien, Oost-Indien, Japan en verscheyden andere gewesten. Amsterdam 1866. Een boek dat een afzonderlijke beschouwing zeer zou verdienen. Het schijnt buitengewoon betrouwbaar te zijn.

[3]) Struijs noemt 14 Hollandsche schepen van oorlog en schijnt overigens in de war met de data. Maar dat is o.i. van weinig belang.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6, Den Haag).

„mannen zonder trouw", hen, volgens Struijs, als Genueezen in Italië gegeven. [4])

Zich met gebonden handen aan de Regeering te Batavia overgeven, was het eenige wat hen overschoot.

II.

De reis naar „de Oost".

Dat het inderdaad „schuim" was, dat aldus geprobeerd had der „Edele Compagnie" concurrentie aan te doen, blijkt uit hetgeen er op hun reis van Genua naar Indië en in den Indischen Archipel geschiedde.

In de allereerste plaats bleken de beide kapelanen, die voor het geestelijk heil der opvarenden moesten zorgen — de heele expeditie stond onder Kerkelijke bescherming — geenszins door de bemanning gewenscht. Hun maandgeld werd niet uitbetaald en de toegezegde plaats in de kajuit werd hen ontzegd. Te Batavia wendden deze Heeren zich tot den Gouverneur-Generaal om den commandeur der beide schepen te gelasten hen hunne gage uit te betalen.

Wat de bemanning zelf betreft, *dronkenschap* en twist schijnen de polen geweest te zijn, tusschen welke hun onderling leven zich bewoog op den geheelen tocht van Genua door de Straat van Gibraltar met pleisterplaatsen op de Kaap Verdische eilanden, ter reede van Sierra Leone, Madagascar en de baai van Sillebar (Sumatra's Westkust).

Te Madagascar kreeg men twist met den „Koning" en verbrandde en plunderde verschillende „negorijen". Onderling was er al ter reede van Sierra Leone twist geweest over het „al of niet ophangen" van den koning van „de streek". (Struijs).

Maar onder de tropische zon ging het van kwaad tot erger. Struijs' verhaal daaromtrent is zeer levendig, evenals van andere „dingen" die passeerden.

De vloot voor Madagascar geankerd liggende, stierf de „opperkoopman en directeur der negotiën", Jan Benninck. Feitelijk moest schipper *Harmen Vooght* hem opvolgen. Maar wegens zijn „quaet comportement" durfde men daartoe niet overgaan. Hij zou naar het andere schip, de *St. Juan Baptista*, worden overgeplaatst en Hendrick Christiaansz. zou hem vervangen.

De ruzie daarover dreigde in een scheepsgevecht tusschen de twee schepen met „de bloetvlagge" in top te veranderen. Vooght gaf ten slotte gehoor aan het verzoek om op de *St. Juan* te komen, maar moet daar — zooals hij later te Batavia den „Gouverneur-Generalissimus van India Orientae" per request deed weten, onder veel beleedigingen en onder beschuldiging van „nooit bedreven" daden, ontschipperd zijn.

Over de moraliteit der geheele bemanning der beide schepen viel ook niet te roemen. Struijs verhaalt dat, toen de Koning Diembro [5]) op Madagaskar „ons volck sijne wijven aanbood", daarvan gebruik gemaakt werd. „Te meer omdat het fraye en wel besnedene swartinnetjes waren".

Op de kust van Atjeh — waar de Genueezen maar dadelijk met *zeeroof* begonnen, schoffeerden ze nog een Atjesche vrouw van een boot, wier geheele bemanning door hen werd weggejaagd. De mishandelde vrouw, naar de kust gevlucht, werd „aen lande komende, aldaar noch van haar man gekrist, tot sij het bestierf".

Dit is voldoende om te doen zien welk onguur volk in India was aangekomen. Op hun tocht langs Sumatra's Westkust maakten zij zich meester van *alle inlandsche vaartuigen*, die zij tegen kwamen. Dat daarbij tevens veel moedwil werd gepleegd spreekt van zelf. De ontzaglijke overmacht der Hollanders — niet alleen in aantal schepen, maar ook in gevechtswaarde der bemanningen — noodzaakte de *flibustiers* ten slotte te capituleeren. Niet tot ongeluk van de inlandsche eilandenbevolking.

III.

Het eind eder onderneming.

Na hen, zooals gezegd, tot machteloosheid te hebben gedoemd, wachtte de Hooge Regeering te Batavia rustig af, wat er verder gebeuren zou. Wraak nemen over de gepleegde misdrijven, deed zij niet. Zij behandelde de officieren en Italiaansche edellieden zelfs met een zekere onderscheiding.

De aan land gebrachte Hollanders werden niet streng behandeld. Hunne positie bleef echter hachelijk. Na weinige dagen richtten zij reeds tot de Hooge Regeering een verzoek om in dienst te mogen treden van „d'Edele generale Nederlandsche Compagnie", als het hen niet vergund mocht zijn hun aangenomen reis te voleinden. Zij wilden dan in dienst treden in hun rang en stand, na ontslagen te zijn van hun eed aan de Genueezen en na ontvangst van wege de Hooge Regeering van de bij dezen verdiende gage. De bedoeling was zoolang in dienst te blijven tot er schepen naar het vaderand teruggingen. Wat het geld betreft, werden zij verwezen naar de Raad van Justitie. Na afloop van hun geding tegen hunne „Heeren en Meesters", zouden zij naar bevind van zaken geholpen. Dat was het bescheid op het rekest van *Herman Vooght*.

Intusschen hadden Johan Maes en Hendrik Christiaanz verzocht hunne goederen te mogen verkoopen, omdat zij toch niet meer weg konden. Daarop werd (3 Mei 1649) gunstig beschikt, onder zekere voorwaarden. Tevens werd hen toegezegd dat de „Compagnie" de behulpzame hand zou bieden tegen: „de boosheijt ende woestheijt" van de aan boord gebleven schepelingen en tegen de „diverije der Chinese ende andere vaertuigen, die dagelijcx aan boort sijn komende". Om die hulp hadden zij tevens gevraagd.

Zoo zou misschien voor de Genueesche expeditie de zaak nog vrij goed zijn afgeloopen — indien twisten in eigen boezem niet een noodlottige wending veroorzaakt hadden.

Hendrik Christiaansz en Jan Maes beschuldigden ekander bij de Hooge Regeering, van bedrog in het beheer der goederen. Deze verwees hen naar Het Hof van Justitie. Inmiddels kwa m28 Juni 1649 een in het Latijn gesteld rekest van wege de Italiaansche edellieden in, om geholpen te worden naar Genua terug te keeren met ander volk, dat niet onder Hollandsche Jurisdictie stond of de Italianen in de gelegenheid te stellen hen in dienst te nemen. Tevens wilden zij Maes, Christiaansz en Vooght mede naar Genua terugnemen, zoowel om rekening en verantwoording te doen, als om de schepen op de terugreis te besturen.

Het verzoek om die hulp werd rondweg afgeslagen. (9 Juli 1649). Maar de Italianen hadden volkomen vrijheid om te vertrekken.

„Gevangen vogels, wien de vrijheid geschonken wordt, na het kortwieken."

Dat voelden zij zelf ook. En daarom vroegen zij ootmoedig 23 Augustus 1649 om den boel *schepen en inhoud* (koopwaren, geschut, wapens, leeftocht) van de hand te mogen doen. 25 September werd daartoe verlof gegeven; mits niet aan de Compagnie, of hare onderhoorigen, zoowel „Indiaansche of Europeesche natiën, 't zij hier in Batavia of te elders". Wat ten slotte, zoo goed was, als een *verbod*. Het einde scheen te zullen zijn dat de twee Genueesche schepen ter reede van Batavia zouden „vergaan en verrotten".

Echter heel stijf bleef de Hooge Regeering niet op haar stuk staan. Want in de vergadering van den Raad van Indië van 4 Februari 1650 bleek dat een zekere Bastiaan Bouljouw, burger van Batavia, voor zesduizend, een honderd realen in specie eigenaar geworden was van de *St. Bernarde* plus *inhoud*. Hij was echter niet in staat het schip van de reede in zee te brengen. De Hooge Regeering kocht ten slotte het schip voor „8000 courante realen van achten". Dat was een koopje. Want het schip was volgens de resolutie deugdelijk en niet ouder dan twee jaren, voorzien van vier en twintig stukken van „nieuw yser groff canon" met een redelijken inventaris.

Bouljouw kreeg eenige schadeloosstelling. Het lot van het andere schip de *St. Juan Baptista* is niet met zekerheid bekend. Waarschijnlijk is het toch nog in handen der Hooge Regeering eraakt.

Als dat het geval is, dan bekwam de Compagnie voor hebbelijken prijs de beide goede schepen, die nog veel diensten konden bewijzen.

De „contramineurs" kwamen er dus slecht af. Over hun lot wist, *in 1897*, Mr. v. d. Bergh niets naders mede te deelen, daar hem in Indië de noodige bescheiden ontbraken.

Maar hij veronderstelde dat uit de „besognes" der Heeren XVII nog wel het een en ander zou zijn op te diepen. Ook omtrent het feit of men zich te Genua bij dezen ongunstigen afloop heeft neergelegd.

Voor wie daartoe in de gelegenheid zijn, is het misschien de moeite wel waard dat alles nader te onderzoeken.

Als het nog niet geschied is. Iets wat wij niet weten en moeilijk weten kunnen.

Jan Janszoon Struijs trad als opperzeilmaker in dienst der Compagnie en vertrok naar *Siam*. Volgens zijn mededeelingen werd Jan Maes te Batavia vergiftigd.

Het lot der Genueezen zal verder wel anderen hebben afgeschrikt. De „Edele Compagnie" had uit de geschiedenis met de schepen van Lemaire in 1617, die verbeurd verklaard waren en waarvoor zij 550000 livres schadeloosstelling aan de (Fransche) *Compagnie de St. Malo* had moeten betalen, geleerd.

Dat zij zoo kon handelen als zij gedaan had, doet zien dat de hulp van Nederlanders noodzakelijk was voor zoo'n tocht. Ten minste als zij uitging van een niet-zeevarend land, als Italië.

De Hooge Regeering maakte daarvan gebruik. Zij ontnam die hulp. De rest was slechts een kwestie van tijd. De vrucht van Haar beleid *moest Haar toen van zelf in den schoot vallen.*

4) Struijs meldt: De Genuesen zijn zeer hoogmoedig en onstandvastig, gansch niet bemind van de andere volkeren van Italien die gemeenlijk zeggen: Gente senza fede, Mare senza pesce, Monte senza legno, Donne senza vergogna; dat is: Menschen sonder trouw, zee sonder visch, bergen sonder hout en Vrouwen sonder schaamte. Deze en andere aanhalingen uit Struijs zijn van Mr. van den Berg.

5) Koning Diembro scheen een oude kennis van den commandeur Jan Maes, onder wien hij als slaaf gediend had. Hij was toen goed behandeld. Het was hem gelukt de slavernij te ontvluchten en toonde door allerlei zijn dankbaarheid. (Struijs).

Het eerste vliegtuig in Suriname, De eerste Automobiel op Curaçao,

door

C. K. KESLER.

De aankomst van Lindbergh en zijn jonge vrouw van Port of Spain op Trinidad te Paramaribo zal ongetwijfeld de gedachten van oud-West-Indisch gasten terug doen gaan naar het eerste vliegtuig, dat te Paramaribo aankwam. Dat was een jaar of acht geleden. Hoe gewoon ze toen reeds hier waren, in Suriname had men nog nooit een vliegtuig aanschouwd. En plotseling kwam er een, vrij onverwacht en nog wel op een buitengewoon gunstigen dag, 31 Augustus.

De gewone audiëntie voor autoriteiten ten Gouvernementshuize en de parade waren achter den rug. Met zijn gewone gastvrijheid had de Gouverneur verschillende bezoekers der audiëntie en de officieren van het garnizoen en de schutterij doen uitnoodigen een koelen dronk en een sigaar in de galerij van het Gouvernementshotel te komen genieten. Reeds was er bericht ontvangen, dat waarschijnlijk een Fransch watervliegtuig een kort bezoek aan Paramaribo zou brengen, echter zonder vermelding van den juisten datum en tijd.

Terwijl de gasten genoeglijk in de koele galerij van het Gouvernementshotel bijeen zaten, uitziende op het Plein, waar zich reeds een en ander van de traditioneele feestvreugde begon te openbaren, kwam plotseling een ordonnans melden, dat het verwachte vliegtuig in de verte gesignaleerd was en binnen een half uur op de rivier kon neerstrijken. En op voorstel van den gouverneur begaven alle aanwezigen zich daarop naar de Marinetrap

naast de Societeit „Het Park", om den bezoeker op te wachten en te verwelkomen.

Weldra hoorde men het gegons der motoren en onberispelijk daalde de hydroplane op de rivier, een eindje boven de officieele landingsplaats. De politie-motorboot was weldra langszij en de commandant, de capitaine Du Tertre, werd uitgenoodigd daarin over te stappen, om aan wal gebracht te worden. Dit geschiedde en, welkom geheeten door den Gouverneur en gevolgd door de verschillende aanwezigen en, niet te vergeten, door een talrijke menigte, die op het ongewone schouwspel was toegeschoten, werd capitaine Du Tertre naar het Gouvernementshotel geleid, waar het gezellige samenzijn na zijn aankomst nog een uurtje werd voortgezet.

Den volgenden dag verklaarde de bezoeker, wel eenigszins verbaasd en niet weinig verlegen geweest te zijn door de geheel onverwachte ontvangst, die hem te beurt gevallen was. Hij was van Cayenne komen vliegen en voor dien tocht, maar allerminst voor zulk een officieele ontvangst gekleed. En hij had wel verwacht een groote menigte, maar volstrekt niet den Gouverneur met een gevolg van hoofdambtenaren en officieren, allen in groot tenue, plotseling voor zich te zien. Hij wist dan ook niets van de beteekenis van 31 Augustus. Niettemin, hij had geen woorden genoeg, nadat de eerste confusie voorbij was, om de hartelijke ontvangst te roemen.

Dat was een buitengewone gebeurtenis in het kalme leven te Paramaribo, even buitengewoon als de eerste tocht van een auto door de straten van Willemstad op Curaçao. Thans zijn auto's daar haast talrijker dan de voetgangers. In 1927 alleen werd er voor een waarde van ƒ 359.520.— ingevoerd. Een twintigtal jaren geleden echter had men daar het wonder van een wagen, die zich zonder paard of ezel voortbewoog, nog nooit aanschouwd. En, nadat de eerste auto per boot uit Amerika aangevoerd was, deed hij op een Zondagnamiddag zijn eersten tocht over het eiland. Dat was een sensatie; alles liep uit en met de gewone luidruchtigheid van de Curaçaosche negers uitte de bevolking haar verbazing over dat nooit geziene wonder. „Esta malore", hoorde men schreeuwen, „mira, caroosji, sin cabai!" (Hoe is 't mogelijk, kijk, een wagen zonder paard).

Wij leven snel; thans zit men op Curaçao, ten gevolge van het snelverkeer al met allerlei problemen, nog moeilijker op te lossen, dan dat van de Leidsche straat, of het Muntplein hier.

Amsterdam, 27 September 1929.

Van Week tot Week.

Dinsdag 24 tot Maandag 30 September.

Motie Volksraad. De „Locomotief" meldt dat de Volksraad de volgende motie van 9 leden behandelde:

De Volksraad,

van oordeel, dat alle aanleiding bestaat, althans gedeeltelijk tegemoet te komen aan het billijk verlangen der vóór 1 Januari 1920 gepens. en gegageerde militairen tot gelijkstelling hunner pensioenen en gagementen met die van hunne na genoemden datum gepens. ranggenooten;

noodigt de regeering uit, bij aanvullings-begrooting de betrekkelijke posten op de begrooting voor 1930 met een zoodanig bedrag te verhoogen, dat daaruit de kosten dier gelijkstelling kunnen worden bestreden;

a. voor de 60-jarige oud-militairen wier pensioenen en gagementen nog niet zijn gelijkgesteld;

b. voor de 50 tot 60-jarige oud-militairen beneden den rang van onderofficier, met uitzondering van diegenen, die reeds een hooger pensioen genieten dan zij bij algeheele gelijkstelling zouden verkrijgen.

Nadat het lid Fruin verzocht had de motie te willen splitsen, voegde de eerste voorsteller, de heer v. d. Weyden, dienovereenkomstig de woorden in: „beneden den rang van officier".

De aldus gewijzigde motie werd aangenomen met 38 tegen 8 stemmen.

De Vaderlandsche Club. Soerabaja. De voorzitter van het voorloopig hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club is van oordeel, dat de Vaderlandsche Club actieve politieke actie zal moeten voeren.

De Landvoogd naar Zuid-Sumatra. Het programma van de reis, die de Landvoogd dezer dagen naar Zuid-Sumatra maakte, was als volgt vastgesteld:

15 September: Vertrek van Tg. Priok per s.s. Wega.

17 September: Aankomst te Palembang, bezoek aan de gemeente, 's avonds réceptie en diner.

18 September: Bezoek aan Soengei Gerong (Ned. Kol. Petr. M.) en daarna aan Pladjoe (B.P.M.); 's avonds diner.

19 Sept.: Vertrek naar Tandjong Enim.

12.30 n.m.: Aankomst aldaar; in den middag bezichtiging van het bedrijf.

20 September: Vertrek via Lahat naar Pager Alam.

12.30 nam.: Aankomst aldaar; in den middag bezoek aan de onderneming Goenoeng Dempo van de Koloniale Bank.

21 September: Vertrek via Kepahiang naar Benkoelen.

5 uur n.m.: Aankomst aldaar; 's avonds diner, daarna receptie.

22 September: Bezoek aan de hoofdstad Benkoelen; na de lunch naar Moeara Aman. Vooravond-receptie.

23 September: Bezoek aan de mijnen Tambang Sawah en Redjang Lebong; na de lunch door n. Pematang Danau. Vooravond-receptie.

24 September: Vertrek via Tebing Tinggi.

4.30 n.m.: Aankomst te Lahat.

25 September: Vertrek naar Batoeradja, verder per trein tot Kota Boemi en vervolgens weder per auto.

7.15 n.m. Aankomst te Telok Betoeng.

26 September. Bezoek aan Tjisaät en Natar, in den namiddag aan de stad Telok Betoeng. Diner en na-avondreceptie.

27 September: Bezoeken aan Gedongtataän en de Giesting. Lunch aldaar. In den namiddag terug naar Telok Betoeng.

27 September: Vertrek van den Landvoogd van Oosthaven per s.s. Wega.

28 September: Aankomst van het s.s. Wega te Tg. Priok, de Landvoogd met gevolg reizen onmiddellijk per auto naar landhuis Tjipanas.

Onderzoek naar aanslagen in Oost-Java. Batavia. Den inspecteur van arbeid G. Pastor is opgedragen, in Oost-Java een onderzoek in te stellen naar de verschillende aanslagen op cultuur-employés.

(Vroeger werd reeds gemeld, dat het onderzoek naar de toestanden op cultuurondernemingen, waarop de Volksraad heeft aangedrongen, aan den heer Pastor zou worden opgedragen).

De aanslag op den Britschen planter Heming. Het „Soer. Hbl." meldt, dat de aanslag op den Britschen planter Heming op de onderneming Doerdjo werd gepleegd met een mes, dat de Madoereesche koelie den heer Heming plotseling in diens rug stak na een korte woordenwisseling. Gebleken is, dat het slachtoffer ongeveer 10 minuten te voren den dader tweemaal had geschopt. Voorts staat vast, dat de heer Heming eenigen tijd geleden den koelie handtastelijk had bejegend, waarvoor eerstgenoemde gerechtelijk zou worden vervolgd. — Voorts zou het slachtoffer een Madoerees, een buurman van den moordenaar, indertijd ook hebben geslagen, voor welk feit eveneens rechtsingang zou worden verleend. Een oudere planter had dan ook den heer Heming gewaarschuwd, dat als hij zijn optreden niet wijzigde, het op den duur niet goed met hem zou afloopen.

Het Verbond van Vereenigingen van Landsdienaren. Bandoeng. De Raad van Gedelegeerden van het V.V.L. drong aan op instelling eener vertegenwoordiging in Nederland en in het bestuur der Vereeniging van Indische verlofgangers. Omtrent de herziening van het verlofsreglement zal aan de aangesloten vereenigingen een vragenlijst worden gezonden. De actie tegen het bezoldigingsbesluit, en speciaal tegen het termijnenbesluit, zal worden voortgezet. Aangedrongen werd op toekenning van een recht op vergoeding, naar rato van het genoten salaris, bij overplaatsing. De benoeming van een vertegenwoordiger van het Verbond in den Volksraad zal op een audiëntie bij den G.-G. worden bepleit.

De pest te Bandoeng. Bandoeng. In het district Oedjoengbroeng werden in de afgeloopen week achttien sterfgevallen ten gevolge van pest geconstateerd.

Het legercommando. Luit.-gen. Cramer heeft het legercommando aanvaard.

De geheime vereeniging op Tandem. Medan. De Landraad te Bindjei heeft 24 Chineezen, leden van de onlangs ontdekte geheime vereeniging op de onderneming Tandem, ter zake van het misdrijf bedoeld bij art. 169 van het strafwetboek, veroordeeld tot gevangenisstraffen, varieerend tusschen vier jaar en negen maanden.

De Red. teekent daarbij aan:

Art. 169 van het Ned.-Ind. Strafwetboek stelt deelneming aan een vereeniging die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven, strafbaar met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

De Christelijk-staatkundige partij. Bandoeng. Heden werd de tiende partijdag van de Christelijk-Ethische Partij gehouden. Telegrammen van hulde werden gezonden aan H.M. de Koningin en den Gouverneur-Generaal. Met groote meerderheid van stemmen werd besloten den naam van de vereeniging te veranderen in Christelijk Staatkundige Partij.

Inlandsche actie tegen den heer Koesoemo Joedo. Dr. Soetomo, voorzitter van de Soer. Studieclub, heeft een manifest gepubliceerd, waarin hij o.a. verklaart, dat uit het voorgevallene in den Volksraad bij de behandeling van de wijziging van de vennootschapsbelasting (toen de heer Koesoemo Joedo bij de stemming afwezig was) bewijst, dat de heer Koesoemo Joedo niet brani voor zijn gevoelens durft uit te komen. Zijn benoeming tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië zou beschouwd worden als een slag in het aangezicht van de nationalisten, welke allerminst verdiend is.

De Red. teekent hierbij aan:

Zooals men zich zal herinneren, werd het amendement, om aan de wijziging van de vennootschapsbelasting geen terugwerkende kracht te verleenen, destijds aangenomen met de stemmen van alle inheemsche leden van het College van Gedelegeerden, ook die van den heer Koesomo Joedo, vóór.

Bij de hernieuwde behandeling werd het amendement van gelijke strekking met één stem meerderheid verworpen. Alle aanwezige Inlandsche leden, benevens een aantal Europeesche leden, stemden vóór het amendement. Men nam het nu den heer Koesomo Joedo van Inlandsche zijde blijkbaar kwalijk, dat hij bij deze belangrijke stemming afwezig was.

De aanslagen ter Oostkust. Batavia. (Aneta). Het onderzoek naar verschillende aanslagen op planters op Ned.-Indische ondernemingen heeft uitgebracht, dat de slachtoffers ruw zijn opgetreden, evenals de Engelsche planter Heming, die vermoord werd en tegen wien naar het schijnt vroeger reeds een aanklacht wegens ruwe behandeling van koelies werd ingediend. De bladen ontkennen, dat de toeneming van het aantal moorden op planters in verband staat met communistischen invloed

KUNST en ONTSPANNING

of een zwakke houding van het gouvernement.

De Redactie teekent hierbij aan:

Naar den inhoud te oordeelen, is het bovenstaande de conclusie van een van Engelsche zijde over de vermeerderde aanslagen uitgebracht rapport.

De aanslag op den heer Waller. Medan, 21 Sept. (Aneta). Bij de voortzetting van de strafzaak-Waller voor den Landraad te Langsa legde beklaagde Soekarman verschillende tegenstrijdige verklaringen af en gaf deze de schuld aan de vier andere beklaagden.

Vervolgens werd het rapport van de arbeidsinspectie behandeld, volgens welk rapport beklaagde alle koelies heeft tegengehouden bij de ontmoeting van den heer Ligthart.

Branden. Bandoeng. Op de onderneming Tanah Geulis zijn tien bouws, waarop duizend boomen stonden, verbrand. Te Sampora is tengevolge van onvoorzichtigheid een groote brand ontstaan, waarbij 200 bouws en 60.000 kapok- en hevea-boomen vernield werden.

De legermanoeuvres. Batavia. (Aneta). De groote legermanoeuvres worden onder leiding van den nieuwen legercommandant, generaal Cramer, van 5 tot 12 October in het Cheribonsche gehouden. Aan de manoeuvres nemen o.a. deel 9 bataljons infanterie, 3 escadrons cavalerie, 2 afdeelingen artillerie en 10 vliegtuigen.

Aneta-telegr. ontleend aan de N. Ct.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

De Indische Week in Pulchri Studio.

Als deze regelen onder de oogen der lezers van „Het Koloniaal Weekblad" komen, behoort de Indische kunstweek reeds tot het verleden. De week begon met het Indische Gala-feest den Radio-congresleden aangeboden door de administratie der P.T.T. in Nederlandsch-Indië, dat een geweldig groot succes is gebleken. Verschillende buitenlandsche congressisten vonden juist dat het glanspunt der feestelijkheden. Er waren dan ook zorgen noch kosten aan gespaard. De zoo warme welkomstrede van Indië's afgevaardigde, Ir. van Diesel, in het Fransch en Engelsch, waarbij hij in welgekozen woorden het verschil van karakter tusschen het Oosten en het Westen schetste, bracht de aanwezigen dadelijk in de juiste stemming, waartoe de versiering der zalen het hare reeds had bijgedragen. Er was maar één roep van bewondering over de schoonheden van den Archipel, welke door de vertooning der films nog werden geaccentueerd. Toen vielen de stijlvolle dansen van R. M. Jodjana en Micky de Meyier in goede aarde. De toejuichingen werden luider en luider.

Ook de Indische lekkernijen in een nevenzaal bij een geïmproviseerde warong voorgediend, vielen niet weinig in den smaak. In de meest verschillende talen der wereld werden tjendol, stroopselassi en klapper-ijs, naast kwee-capis, wadjik, dodol en kwee-talem om strijd geprezen, zoo ook de Surinaamsche bruidskoek en de beroemde likeur uit Curaçao.

De Indische delegatie heeft wil gehad van hare internationale traktatie naar geest en lichaam!

Als zoo menige kortstondige schoonheid zal ze echter voor hen, die de beteekenis er van niet alleen beseft, maar ook met hart en ziel gevoeld hebben, een langdurige en weldadig-blijde herinnering blijven.

De tentoonstelling zou nog een week en de avondfeesten nog gedurende 4 dagen worden voortgezet. Zooals „Het Vaderland" van Zondag 29 September j.l. na de tweede avonduitvoering schreef:

> „In de groote zalen van Pulchri Studio, waar de werken van prof. Vollbehr aan den wand ons een beeld voor oogen tooverden van Insulinde met zijn uitbundig rijke natuur en barre vulkanen, zijn groene velden en blauwe zee onder de gouden zon, zijn veelsoortige menschenrassen, zijn kunstvormen en traditie, had Boeatan een avond georganiseerd om door film en dans iets te doen zien van het Indische leven."

Deze kleurige, fleurige tentoonstelling was zeker eenig in haar soort. Zulk een uitgebreide verzameling van naar de natuur vastgelegde indrukken uit de meest verschillende deelen van den Archipel is wel nimmer te voren te zien geweest. En om juist te midden hiervan enkele der veelzijdige uitingen van Indonesische volkskunst te mogen toonen, viel geheel binnen het kader van Boeatan's streven. Naast en tusschen de schilderstukken van Prof. Vollbehr, aan Java gewijd, hangen fijn-stemmige batiks uit de Vorstenlanden, sprekende maskers en geestige wajang golek-figuren.

In de achterzaal, bij de weergave van Bali's indrukwekkende natuurafereelen en bouwwerken, prijkte een gansche wand met de fijnste Balineesche kunstuitingen: stijlvolle schilderingen, omlijst door warm roodbruine Tenganan dubbel-ikatweefsels, flankeerden een rijk besneden houten tempeldeur, waaromheen gegroepeerd stonden de meest bewonderenswaardige exemplaren van beeldhouwkunst in den vorm van krisdragers, garoeda's, raksasa enz., alle schatten, gedurende zijn verblijf op Bali, verzameld door den fijnzinnigen, jongen kunstschilder Charles Sayers en voor deze gelegenheid ter opluistering afgestaan, een zeldzaam kunstgenot biedend. Te midden hiervan de door Bali's offeranden geïnspireerde dansen van Micky de Meyier gracievol te zien uitgevoerd, is een dubbele genieting. Evenzeer vielen te bewonderen die van den heer Roemahlaiselan, veelbelovende leerling van den heer Jodjana, van wien „Het Vaderland" schreef:

> „Zeer veel succes had deze met den tjantrikdans, waarin hij veraanschouwelijkte, hoe de leerling van een kluizenaar zijn vrome overpeinzingen en zijn ernstige roeping een oogenblik vergeet, om in een speelschen dans ui[...] te geven aan de gevoelens van zijn jong h[...]
>
> „De lenige bloote voeten klikten op de m[...] van het gamelanlied en het lichaam bew[...] zich met bliksemsnelle wendingen en glad[...] sierlijke gebaren, tot het weer neerzeeg in [...] vrome peinshouding, waaruit het ontwa[...] was."

En niet minder sloeg den volgenden avond [...] voordracht in, door Prof. Vollbehr gehouden. W[...] citeeren uit hetzelfde blad:

> „Hij sprak eerst over zijn ontwikkeling[...] gang, hoe hij de Amazonerivier, Rio Negro [...] kort daarop het overige deel van Brazilië [...] reisd en geschilderd had. Hij vertelde van z[...] vele langdurige expedities in Midden-Afrika [...] hoe hij in 1914 met Hertog Adolf Frederik v[...] Mecklenburg, de broer van Prins Hendrik, [...] West-Afrika was. Kort daarop keerde hij [...] Europa terug om de oorlogsjaren als schild[...] bij den generalen staf mee te maken; dir[...] aan het front of in een vliegmachine vervaa[...] digde hij teekeningen. Hier heeft Vollbehr [...] leerd iets snel en juist in beeld te brengen.
>
> „Op zijn laatste wereldreis naar den In[...] schen Archipel kwam hem dit goed te pas, [...] de snelle wisseling van kleuren en tinten [...] de tropen.
>
> „Prof. Volbehr. gaf bij de gekleurde lich[...] beelden nog een afzonderlijke bespreking [...] diverse schilderijengroepen.
>
> „Dankbaar applaus loonde den spreker, wi[...] verzocht werd nog eens een lezing te houden.

De vierde kunstavond werd, op verzoek v[...] „Boeatan" door de familie Frans uit Timor [...] vuld. Niemand, die zich de moeite heeft gegev[...] toen naar Pulchri Studio te tijgen, zal zich di[...] gang berouwd hebben.

De heer C. Frans is een welsprekend redenaa[...] die hetgeen hij te zeggen heeft, in keurig Ho[...] landsch weet voor te dragen. Op zijn voordrach[...] die hem als uit 't hart gevloeid is en daardoor o[...] de aanwezigen van het begin tot het eind ste[...]

De Timoreesche familie Frans met hun sesando's op bezoek bij de Indische Tentoonstelling in Pulchri Studio.

boeide, komen wij later terug. Thans willen wij alleen nog vermelden, dat ook het sesando-orkest, waaraan ook de drie dames Frans en een drietal leerlingen deelnam, ten zeerste werd toegejuigd.

Groote waardeering voor de familie Frans sprak zeker ook wel uit de tegenwoordigheid van den oud-Gouverneur Van Kempen, thans lid der Tweede Kamer, met vrouw en dochter, de oud-Resident Prins en echtgenoote, de Ass.-Res. Ruychaver, de oud-Majoor van Baarle en diens Timoreesche echtgenoote, alle vrienden van vroeger uit Timor, die ook 't eiland en zijn bewoners goed kennen.

Ook op den laatsten welgeslaagden feestavond, gewijd aan de bekoorlijke al-oude Javaansche wajang, komen wij de volgende week terug.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?", ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U".

rsoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Liga-congressen.

Bat. Nwsbl. (19 t/m. 26/8, 3de bl.) en het Hbl. (22/7) bevatten een correspondentie be-nde *Wereld-Congres* en *Jeugd-Congres* te kfort van *de Liga* tegen de koloniale onderdruk-Van *de „Indonesische" delegatie* naar het 2de nationale Wereld-Congres der Liga maakten deel uit de heeren Mohamad Hatta, Darsono, e Indische arbeiders had te vertegenwoordigen, pandi, Moestapha, Djojoadiningrat, Moechsin en entjak. De Perhimpoenan Indonesia was be-ijk vertegenwoordigd. *Pamoentjak* sprak over sitie van *de „Indonesische jeugd"*; hij fulmi-e tegen de maatregelen van de imperialistische -Indische Regeering. De toekomst zag hij niet er in. Toen dit congres werd voorbereid heeft ch tot de organisatie in Ned.-Indië gewend met ek afgevaardigden te sturen, doch het ant-d, dat hij daarop ontving, luidde: „Wij kun-geen afgevaardigden zenden, de Regeering be-ijkt ons het bestaan te veel. Wel zullen wij e stilte en uit de verte met het Congres, waar-wij veel sympathie hebben, meeleven. De in-tionale beweging tot heil van de jeugd kan nzen steun rekenen." Dit is, kameraden, — zoo Pamoentjak uit — geen formeele hoffelijkheid, de waarachtige wensch om tot samenwerking raken. Alles moet in het werk worden gesteld et contact met de „Indonesische" jeugd te ver-en.

radicalen — zoo besluit de schrijver het uit-ige verslag — krijgen meer en meer de over-in de Liga, en het aandringen van de Sovjet-vaardigden op zuivering van de gelederen, op tling van de imperialistische verraders wijst er dat de laatste hand gelegd wordt aan *de zuivere hiviseering* van deze organisatie, met alle gevol-van dien. *Koloniale landen, let op Uw saeck!* ij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (23/8, 3de bl. Vóór de keuze") en de *Java-Bode* (21/8 „De Na-listen en de Liga"; 26/8 „P.N.I.-vergadering"; „P.N.I. en Liga").

Bestrijding van revolutionnaire woelingen.

den *Volksraad* is ingediend — meldt de *Java-* (27/8) — *een ontwerp-ordonnantie, ter aanvul- van het Strafwetboek* met bepalingen tot be-ding van revolutionnaire woelingen. De in *Ne-and* in het leven geroepen bepalingen tot be-ding van revolutionnaire woelingen (28 Juli Ned. Stbl. 619) zouden slechts op enkele betrek-k ondergeschikte punten hebben kunnen voor-in de naar aanleiding van de Novembergebeur-ssen van 1926 gevoelde leemten. Bij de bewer-van voormelde Nederlandsche wet voor *het In-e strafwetboek* is het noodige verricht ter voor-ng in deze leemte.

mwenteling. Voorgesteld wordt invoeging van nieuw artikel: *Art. 88bis.* Onder omwenteling t verstaan het vernietigen of op onwettige wijze nderen van den grondwettigen regeeringsvorm, rde van troonopvolging of den wettigen regee-svorm van Ned.-Indië.

nslag, opstand, verzet. De art. 107, 108 en 109 len door drie andere artikelen vervangen. De gestelde wijziging beoogt een zwaardere bestraf-van de promotors en organisators van aan-n. De uitdrukking *„die op eeniger wijze leiding n"* is gekomen om niet alleen hen te treffen, die bevel of bestuur voeren, maar ook hen, die — ls bij de laatste relletjes het geval was — de e vergezellen om te controleeren of de gegeven len worden nagekomen, en in te grijpen indien niet geschiedt.

menspanning. Art. 110 is gewijzigd. Aan het kel is o.m. een vijfde lid toegevoegd, dat er voor-elijk op gericht is om diegenen, die zich tot de uste voorbereidingshandelingen leenen, zonder de uitvoering deel te nemen, niettemin zeer ge-g te kunnen straffen, indien het tot die uit-ing komt. Onder hen schuilt in de meeste ge-n ook *de intellectueele leiding,* die onzichtbaar raden in handen houdt, zonder zich zelf in het r te wagen.

rstandhouding buitenland. Ingevoegd wordt art. is. Gebezigd zijn de woorden *„buiten Ned.-Indië",* at ten aanzien van Indië onder de uitdrukking lenland" Nederland, Suriname en Curaçao niet epen zijn en het met het oog op de gebeurte-n van de laatste jaren wel wenschelijk is de ling ook rekening te doen houden met de mo-kheid, dat in het artikel bedoelde personen of men in genoemde gebiedsdeelen van den Ne-ndschen Staat zijn gevestigd. Het nieuwe arti-111bis is opgenomen in art. 4 No. 1 van het boek van Strafrecht, waardoor deze strafbepa-ook van toepassing is op een ieder, die zich en Ned.-Indië schuldig maakt aan het misdrijf art. 111bis.

pruiiing. Art. 160 wordt gewijzigd.

Br.-Indië—Ned.-Indië.

Dr. G. H. v. d. Kolff vertelt in *De Loc.* (21/8, blz. 46 „Het verre Oosten") over „De Brit in Engelsch-Indië" en zijn verhouding tot de politiek. De Engelschen die de schrijver tijdens zijn verblijf in *Voor-Indië* ontmoette, waren bijna algemeen ontevreden over de door de *Engelsche* Regeering gevolgde politiek, die zij veel te slap vonden. Daarbij was het zeer frappant, dat schr. overal complimentjes te hooren kreeg over *het pootige bewind, der de Hollanders in hunne koloniën voerden.* Al de lofredenaars hadden het over de relletjes, die zoo krachtig onderdrukt waren.

Eigenaardig in de Engelsche opvattingen is, dat, wanneer een kwestie onmiskenbaar in een hachelijk stadium is gekomen, en men een commissie heeft ingesteld om de zaak te onderzoeken en om nieuwe richtlijnen aan te geven, men in deze commissie veelal personen benoemt, die tot dusverre van dat speciale onderwerp nog geen kaas gegeten hadden. En dit zonder oppositie van publiek of pers. Natuurlijk zit er voordeel in deze gedragslijn. De onderzoeker staat frisch en onpartijdig tegenover zijn materie. Alleen om het nadeel van een momenteel tekort aan ervaring op te heffen, moet men dan wel met genietjes te doen hebben. En nu zijn er waarschijnlijk wel meer commissieleden, ja zelfs meer voorzitters van commissies dan genieën! Ook de bekende Simon-commissie is, overwegend of uitsluitend, een commissie van personen *zonder Indische ervaring.* Hoe vreemd zouden wij in ons Indië kijken — meent schr. — als b.v. dr. Mansholt of een andere bekende Nederlandsche landbouwkundige aan de Regeering hier te lande advies moest uitbrengen over het bevorderen van den Inlandschen landbouw! Hoeveel behartenswaardigs een dergelijk expert ook zou kunnen aanraden, *de koloniale Hollander* is slechts onder zeer groote reserve bereid een meening te accepteeren van een „newcomer". Vroeger zei men: „Zoolang je niet zooveel picol rijst hebt gegeten, mag je over Indische zaken niet meepraten!" En hoewel deze maatstaf in het moderne Indië geen dienst meer kan doen, is de angst voor betweterij van hen, die slechts kort door de tropenzon werden vertroeteld, zeker even groot gebleven.

Het *Soer. Hbl.* geeft een „Algemeen commercieel overzicht" (21/8, 2de bl. *B.*) en schrijft over „De nieuwe periode" (21/8, 3de bl. *Z.*) en „Officieele waarheid" (24/8, 3de bl. *Z.*), de *Java-Bode* over „De Indische politiek" (21/8, *Mr. Schrieke*), „De Vaderlandsche club" (22/8), „Wakker geschud" (24/8) en „Van een afstand gezien" (19 en 26/8), de *Deli Crt.* over „Indië ter arbeidsconferentie" (26/8), „De Vaderlandsche club" (29/8) en „De kolonisatie politiek" (29/8), *De Loc.* over „Afrika en Ned.-Indië" (22/8, blz. 3), *De Sum. Post* over „De heerendiensten in den Volksraad" (30/8, 2de bl.), het *Bat. Nwsbl.* over „Curaçao" (24 en 26/8) en „Rusland's cultureele politiek" (27/8, 3de bl.).

B. B. in den Volksraad.

Wij lichten de volgende passage uit het antwoord van den heer *Mühlenfeld,* regeeringsgemachtigde B.B.: *De moderne bestuursambtenaar* kan en mag zich niet meer op een hoog standpunt boven de menigte stellen. Hij moet geregeld voeling met de bestuurden hebben en een verklaring trachten te vinden voor veel, wat hem niet aanstonds begrijpelijk en vaak zelfs antipathiek voorkomt. Het is meer dan eens voorgekomen, dat eenzelfde bestuursressort onder twee opvolgende ambtenaren eerst geruimen tijd groote zorg op politiek gebied gaf, om daarna niet de minste reden tot bijzondere ongerustheid meer op te leveren, terwijl dan de verklaring voor dit verschil te vinden bleek in de omstandigheid, dat het eerste bestuurshoofd zich teveel stelde *tegenover* de in den een of anderen vorm in die streek tot uiting komende volksbeweging, terwijl zijn opvolger, zonder dat van dezen minder kracht uitging, waar het betrof de handhaving van orde en rust, een meer welwillende houding tegenover de betrokken groepen of vereenigingen aannam. Het is een gelukkig verschijnsel, dat zoowel in het Europeesch, als in het Inlandsch bestuurscorps degenen, die zich op een hoog en ongenaakbaar standpunt stellen, langzamerhand een verdwijnende minderheid gaan vormen. Groote en algemeene ontevredenheid, overgaande in verbittering en onrust, komen zeer veel vaker voor onder een hard en gevoelloos regime, dan onder eene rechtvaardige, welwillende en belangstellende bestuursvoering. Van steeds grooter gewicht voor een goede bestuursvoering zullen de Regentschapsraden en onderscheidene in de Buitengewesten nog in te stellen Raden van Inlandsche gemeenten en andere volksgemeenschappen blijken te zijn, doordat deze een steeds grooter deel van de taak der overheid te verzorgen krijgen, en hierdoor geregelde directe en indirecte aanraking van bestuursambtenaren met vooraanstaande vertegenwoordigers der bevolking plaats vindt. Het feit, dat een groot deel dier Raden thans nog in hoofdzaak uit ambtelijke elementen bestaat, is uiteraard slechts als een overgangstoestand te beschouwen (*De Sum. Post,* 29/8).

Te veel crediet.

De heer *Zentgraaff* zegt in het *Soer. Hbl.* (19/8, 3de bl.) zeer sceptisch te staan tegenover *de vraag: of billijk crediet wenschelijk is voor de bevolking van Java.* Ongetwijfeld is het goed te pogen een einde te maken aan woekerpraktijken van Arabieren en hadjis. Maar is het gewenscht een volk dat zoo uiterst gaarne en snel geld opneemt, de gelegenheid te openen steeds weer te leenen en zich daardoor voortdurend dieper in schulden te steken? De Javaan betaalt jaarlijks een steeds toenemend bedrag aan rente aan *desabanken, afdeelingsbanken, pandhuizen, particuliere geldschieters* enz. Een steeds grooter deel der bevolking van Java leeft op crediet. Het verslag over het *Volkscredietwezen* over

1928 zegt wel: dat het groot gebruik van crediet door de bevolking op grootere welvaart wijst, doch dan heeft men daarbij toch eveneens te constateeren, dat het al eene zeer zonderlinge welvaart is, welke onafscheidelijk vastzit aan toename van schuld. *Meer welvaart, meer schuld.* Het schijnt Z. vrij hopeloos voor dit volk, dat dan zijn grootere welvaart niet schijnt te kunnen benutten om iets op zij te leggen teneinde zich te kunnen bevrijden van zijn schuldenlast. En zoo gaan wij dan den toestand te gemoet dat een steeds grooter deel van Java op crediet leeft en in schuld. Men zal moeten streven naar groote beperking der credieten van het Volkscredietwezen; de vrees, dat de Inlander dan naar den woekeraar zal gaan, mag die selecteerende beperking niet verhinderen. Hij doet dit thans ook. En deze Oosterling kan in zijn zorgelooze beschouwing van alle financieele vraagstukken onmogelijk missen een element van vrees voor harde leenerspraktijken, dat remmend werkt op zijn neiging tot absolute overgave aan iedere nieuwe credietmogelijkheid.

Onbevoegden en kwakzalvers.

Art. 512 van het *Indisch Wetboek van Strafrecht* luidt als het Hollandsche art. 436 en stelt strafbaar „hen die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe een algemeene verordening een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen". *M.* is in het *Soer. Hbl.* (23 en 24/8) van oordeel dat het te begrijpen is dat dit artikel in Indië niet druk gehanteerd wordt; uit utiliteitsoverwegingen behoort in Indië wel eens een anderen maatstaf aangelegd te worden dan in Holland. Wanneer wij ons eens bedenken, hoevelen in *Holland* gelooven in de geheimzinnige krachten van een ieder, die beweert, dat hij de ziekte in de oogen zijner patiënten kan aflezen, en wanneer wij eens zien, hoeveel ontevredenheid er daar al dikwijls bestaat over de strenge leer van den Hoogen Raad, en wanneer wij ons eens herinneren, hoe stampvol de spreekuren van wonderdokters daar dikwijls zijn, dan begrijpen wij, dat in *Indië* de groote menigte zonder twijfel een rotsvast vertrouwen moet hebben in de kundigheden van — wat *wij* noemen kwakzalvers — doch wat *zij* zien, als kundige medicijnmannen.

Zou men deze lieden al te zeer attaqueeren, ongetwijfeld zou onder hunne patiënten een zeer groote en, bezien van hun standpunt, begrijpelijke ontevredenheid tegen de Overheid ontstaan; het verzet zou ook nog komen van den kant van personen, van wien wij dat niet in het minst verwacht zouden hebben. Slechts het *langzaam en gestadig overtuigen van de menigte*, dat zij hunne kwalen beter kunnen laten cureeren door den kundigen vakman, dan door den ongeletterden leek, zal den tijd rijp maken voor een stevig hanteeren van art. 512.

Oorlog in den Volksraad.

De Regeering schrijft dat *het leger in Indië* voldoende is toegerust voor *handhaving van orde en rust*. De nieuwbenoemde legercommandant liet zich, zij het in gematigde termen, in denzelfden geest uit. Voor zijn andere taak, *defensie*, is het leger — naar de meening van den oud-generaal *Van der Weyden* (*Bat. Nwsbl.* 21 t/m. 26/8 „Volksraad") — zeker niet voldoende uitgerust. Er is een tekort aan goede artillerie, aan afweergeschut, aan voorbereidingen voor den gasoorlog. Alles gaat veel te langzaam; tusschen het besluit tot aanschaffing van houwitsers en hun verschijning ligt niet minder dan acht jaar. Het leger raakt aan *moderniseering* steeds ten achter. De Marine wordt blijkbaar versterkt uit de gelden, die aan Oorlog worden onthouden. Was er nu een zóó krachtige Marine, dat men haar de geheele defensie kon toevertrouwen, soit; doch daarvan kan men toch niet zeggen, dat dat de reden is. De verdediging van Ned.-Indië is een bij uitstek imperiaal belang. Gaat het aan daarvoor als basis te nemen grondslagen, die de eene Minister van Koloniën neemt, en een volgende weer kan intrekken? Wij wandelen in nevelen op het stuk van de defensie, en weten niet wat ten slotte bereikt moet worden met de millioenen, die wij voteeren. De *maatregelen ter tegemoetkoming in den nood aan luitenants* vindt spreker niet practisch. Het tekort zal nog heel wat jaren duren. Waarom het getal *onderluitenants* dan niet uitgezet? Zij kunnen zeer goed in de tactische commando's geplaatst worden. En de sterkte kan heel goed tot dezelfde als vóór 1925 worden opgevoerd. Dan kan men ook de verloven van de luitenants rustig laten doorgaan.

Wat *de pensioenen der oud-militairen* (voor 1920) betreft bleven de heeren Van der Weyden, Kerkkamp en Monod de Froideville aandringen op voldoening aan den algemeenen aandrang tot verhooging. De menschen waarom het hier gaat, *Hollandsche fusiliers*, werden *betaald met 16 centen per dag*. Zij hebben gediend in alle gewesten van Ned.-Indië en waren uiterst bedenkelijk gehuisvest. Zij hebben de ergste tijden meegemaakt, en krijgen de soberste erkenning daarvoor. Dit jaar zal de oud-overste *Kerkkamp* geen motie voorstellen. Maar winnen zullen wij het, zeide spr. „Dezen menschen moet recht gedaan worden".

In de *Java-Bode* (23/8 „Een derde kruiser of een Politievloot) bepleit *Marinus* een *neutraliteitsvloot*. Reeds heden ten dage over te gaan tot geheel omzetten van de Nederlandsche marine in een politievloot, nu de rechtsverhouding tusschen de Staten nog zeer onvolkomen is, zou zijn verzaken van een nationalen plicht.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De Volksbeweging in Ned.-Indië.

In de „Vaderlandsche Kroniek" van het orgaan der Perhimpoenan Indonesia, *Indonesia Merdeka*, van Juli lezen we het volgende:

De afgeloopen maanden hebben opnieuw bewezen dat de latente Indonesische volkskrachten zich snel ontwikkelen in de richting van de onafhankelijkheid. Gezien de herhaaldelijk voorkomende feiten op dit punt behoeft men heusch geen hyperoptimist te zijn om te denken dat we werkelijk een goed eind op dreef zijn. De idee van „selfhelp", het besef dat wij geenszins de mindere behoeven te zijn van welk ander ras ook ter wereld, heeft, dank zij de onvermoeide en hardnekkige propaganda van onze leiders in Indonesië, krachtig wortel geschoten in haast alle lagen der beweging, hetgeen een van vrees vervulde ontboezeming van het A.I.D. ontlokte: „Er zit leven in de beweging, dat kan niet worden ontkend". Een gevoel van veiligheid in de Blandakringen, zooals de minister heeft beweerd, om het onwetende Hollandsche publiek gerust te stellen, heerscht nergens.

In de allereerste plaats wenschen we de aandacht te vestigen op het opbouwende karakter van de P.P.P.K.I., de Indonesische nationale concentratie, waarvan wij in een van de vorige nummers melding hebben gemaakt.

Gedurende de nog korte periode van haar bestaan geniet deze concentratie de groote aandacht, hetzij van de Indonesische vereenigingen, hetzij van de Sana-partij. Men maakt zich ongerust dat de P.P.P.K.I. beïnvloed zou zijn geworden door de P.N.I. en dientengevolge indirect door Perhimpoenan Indonesia. En men vergeet daarbij niet te insinueeren — volgens het aloude recept — dat achter deze heele beweging Moskou zou zitten.

Naast een paar andere onderwerpen neemt de exploitatie van de Bank Nasional Indonesia een belangrijke plaats in. Nu de tegenstand tegen de renteheffing bedaard is en de oprichters de benoodigde sommen gelds bijeen hebben verzameld, nu men zich heeft uitgesloofd om de exploitatie op gang te brengen, komt er een ander bezwaar op tengevolge van een gebrekkige dualistische wetgeving in Indonesia. Het betreft hier n.l. de moeilijkheid om het bedrijfskapitaal ook in grond te kunnen beleggen; want zooals men weet, is een naamlooze vennootschap alleen bestaanbaar op den grondslag van de Europeesche wetgeving, die voorschrift, dat een N.V. als niet-Indonesische persoon geen rechten op den grond kan verwerven. De commissie, door de Regeering ingesteld, zal óf een zelfstandigen Indonesischen bedrijfsvorm moeten construeeren, die de practische voordeelen voor een N.V. heeft, óf voor het Indonesische karakter der N.V. een criterium moeten aanwijzen, dat het beleggen van geld in grond voor deze vennootschappen mogelijk maakt. Uit ervaring en wetenschap vreezen wij — een commissie is nu eenmaal een kapstok, zegt zelfs Colijn in een ander verband — dat de beslissing der Regeering in zake dit belangrijke punt nog lang op zich zal laten wachten. Valsche berichtgevingen t.o.v. dezer Indonesische Bank blijven evenmin achterwege, het doel is als bekend, om de bank bij het publiek in een kwaden reuk te stellen. De schaamtelooze bewering, als zoude een Indonesische suikerfabriek in Gondanglegi een verlies geleden hebben van *f* 17000 tengevolge van de inmenging van de Nationale Bank, werd zoowel door de Bankdirectie als door de beheerders van de suikerfabriek zelve weerlegd, aangezien tot dusverre nooit van eenig contact tusschen de bank en de suikerfabriek sprake is geweest.

Als forum tengevolge van haar congres-resolutie van het vorige jaar voor onderlinge kleine geschillen van de tot haar toegetreden vereenigingen, heeft de P.P.P.K.I. uitstekend gefungeerd. Het geschil tusschen P.S.I. en Moehammadijah heeft nog al wat onnoodige stof doen opwaaien. De spanning in de P.P.P.K.I. werd bovendien verhoogd door de tendentieuse berichtgevingen van de blanke pers, die tevergeefs de rol van „derden hond" wilde spelen; men — d.i. die witte pers — voorspelde, dat de P.P.P.K.I. spoedig wel ontbonden zou worden. De P.S.I. dreigde met uittreden, indien de P.P.P.K.I. geen definitieve houding tegenover Moehammadijah aanneemt; de P.N.I. zal ook denzelfden weg opgaan; Pasoendan zou eveneens uit de organisatie treden, enz., enz. En...... hier in Nederland praat men alles maar na. Doch hoe beschaamd trok de Sana-pers zich meesmuilend terug, toen de insinuaties door de werkelijkheid werden weerlegd. Het geschil P.S.I.-Moehammadijah werd op het laatste P.P.P.K.I.-congres bijgelegd.

De wil om zelfstandig op eigen beenen te kunnen staan, kwam op het laatste congres van 29-30 Maart '29 van de P.P.P.K.I. goed tot uiting. Onder meer werd een nationaal fonds opgericht tot ondersteuning van gevallen leiders en voor propagandistische doeleinden.

Op hetzelfde congres werd de verscherpte actie ingeluid. Uiterlijk 1 Mei moest de P.P.P.K.I. een krachtige en uitgebreide openbare actie voeren in den vorm van volksvergaderingen e.d. om o.a. den voor de Indonesische beweging schadelijken invloed van de muilkorf-artikelen in het Strafwetboek aan den volke te verkondigen.

Het baart geen wonder, dat de autoriteiten in Indonesia alles te baat nemen om de doorvoering van die actie te beletten. Ondanks alles vlotten de volksvergaderingen echter uitstekend. Honderden menschen moesten bij gebrek aan ruimte — men weet dat het beleggen van volksmeetings nog al wat formeele bezwaren ondervindt — afgewezen worden.

Heeft de P.P.P.K.I. eenerzijds getracht de verschillende stroomingen in het volk tot gemeen-schappelijk beraadslagen t.o.v. bepaalde politie[ke] onderwerpen te bewegen, anderzijds is zij ook ni[et] blind voor het belang van de nationalistische pro-paganda in het buitenland. Het is met dat do[el] dat een telegrafisch mandaat aan de Perhimpoe-nen Indonesia werd verzonden, dat hier in Hol-land nogal veel geschrijf in de kranten ontlokte.

Aan ons (de P.I.) wordt opgedragen propaganda te voeren voor de afschaffing van de artikelen 153bis en ter en tevens 161bis van het Strafwet-boek, van de heerendiensten en de poenale sanctie. T.a.v. deze opdracht tracht de Blanda-pers zichzelf gerust te stellen, dat „het der Regeering niet moei-lijk zal vallen aan de hand van onweerlegbare fei-ten te overtuigen dat Nederlands leiding in Indië voorshands, in stellig niet mindere mate dan van Nederland zelf, in het belang is van Indië's bevol-king zelf."

Heeft de P.N.I. (Partij National Indonesia) het vorig jaar zich mogen verheugen in een immer toenemend ledental, dit jaar belooft deze radicale nationalistische organisatie vruchtbare en blijvende resultaten te verschaffen. Met rassche schreden en met zekerheid drong de revolutionnaire geest van de P.N.I. tot breedere lagen van de massa door. Geen enkele maatregel, hoe hard ook, kan den loop van dit brok historie stuiten. Nog steeds breidt het aantal afdeelingen zich uit, zoowel in als buiten Java en Madoera en met intenser enthousiasme werden de voordrachten op hare vergaderingen aangehoord. Hare congressen genieten dan ook de haast pijnlijke belangstelling der autoriteiten; menige riem papier wordt er over volgeschreven.

Dat de regeering waarlijk niet op een rozenbed rust, mag blijken uit de belemmeringen, die deze organisatie in den weg worden gelegd. Aan ir. Soekarno werd „in het belang van de openbare rust en orde" geen paspoort verleend, ten einde in de Westkust van Sumatra propaganda te voeren. In het voorbijgaan veroorloven we ons er op te wijzen, dat het feit alleen, dat men voor het reizen binnen eenzelfde rechtsgemeenschap van een pas-poort moet voorzien zijn, geenszins van een „orde-lijke" maatschappij getuigt. „De Maasbode" heeft eens de overheid den „wijzen raad" gegeven, dat men snel recht moet toepassen.

De Gouverneur van Midden-Java Van Gulik meende dat men de „vergaderlustige broeders" zoo kort mogelijk moet houden en heeft ten sterkste aangedrongen op interneering van Soekarno. Het „Bat. Nieuwsblad" schroomde niet om de actie van de P.N.I. en die van de Indonesische Studieclub te Soerabaja over één kam te scheren met die der Komintern in Moskou. Het argument werd gezocht in de overeenkomst van doelstelling bij het natio-nalisme en het communisme, i.c. de ondermijning van het Europeesche gezag. Waarlijk een redenee-ring die wel wat te gekunsteld is om twee stroo-mingen, om redenen van parallelie in de *voorloo-pige* doelstelling, aan elkaar gelijk te stellen.

Hieruit moge wel heel duidelijk blijken de stem-ming die in overheerschers-kringen den damp kwalijk verpest.

Gedachtig aan den stelregel in de beweging, dat organisatie demonstratie moet volgen, heeft de P.N.I. op haar laaste congres resoluties aangeno-men, die aansturen op een doelbewuste massa-organisatie. Onder meer noemen wij het zeer waar-deerbare streven om het partij-orgaan populair te maken en daarnaast de oprichting van een lichaam voor politieke opleiding der leden.

Dat deze partij door de zuivere formuleering harer beginselen een groote en glorierijke toekomst tegemoet treedt, valt buiten twijfel. Ze zal groeien en volgroeien totdat het politieke bewustzijn van de breede massa klaar ontwaakt.

Nog altijd duurt de hernieuwde en krachtige actie van de P.S.I. voort; een besloten congres heeft bij acclamatie besloten, dat de partij de po-litiek van „zelf-organisatie" van het Islamietische Indonesische volk, die niet noodzakelijkerwijze tot de bemoeienis van de Overheid behoort, zal voort-zetten. Het schijnt, dat de traditioneele invloed van deze vereeniging, tegen wie haar zusterver-eenigingen met ontzag opzien, nog gansch niet aan het tanen is. Sommige partijen hebben haar aan-gezocht om een vakcentrale van de Islamietische werknemers te vormen; reeds eerder te voren had zij al een eenheid onder de chauffeurs tot stand gebracht.

De afdeeling voor vrouwen van de P. S. I. had

tot het hoofdbestuur een verzoek gericht, ten einde een zelfstandige vereeniging te mogen stichten, waarin alle Islamietische vrouwen kunnen worden opgenomen; de naam zou dan zijn: Sarekat Islam Perampoean Indonesia (Bond van Islamietische vrouwen in Ind.). Dit verzoek, hetwelk inderdaad beschouwd mag worden als een uiting van het groeiende zelfbewustzijn van de vrouw in de Indonesische beweging, maakte onlangs op het provinciaal congres van de P. S. I. te Soerabaja een belangrijk punt van bespreking uit.

Naast de naamsverandering (nu heet de organisatie Partij Sarekat Islam Indonesia) verdient de nieuwe tactiek van de oud-leiders groote waardeering, die blijk hebben gegeven van een goed inzicht in de behoeften van de beweging. Jongeren, die hun politieke scholing in de cursussen voor het leiderschap van de P. S. I. I. hebben doorgemaakt, zullen de taak van Salim en Tjokro in de opperste leiding overnemen. Het partij-orgaan „Fadjar Asia" zal geheel vervormd worden.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Neerlands Indië. Land en Volk. Geschied. en Bestuur. Bedrijf en Samenleving.

Verschenen is de 14e afl. van dit werk, dat met 16 afl. compleet zal zijn. De jongste afl. is wederom fraai geïllustreerd en bevat het vervolg van Muntwezen, Handel en Bankwezen. Voorts het verkeerswezen te land, door Prof. Ir. H. van Breen, dat te water, door A. C. Zeeman †, bijgewerkt door J. H. Hummel en het verkeerswezen door de lucht, door A. Plesman. Ten slotte: Het Onderwijs in Nederl.-Indië, door Mr. K. F. Creutzberg, met medewerking van C. Hartogh, Gedel. lid v. d. Onderwijsraad.

Tropisch Nederland.

De 11e afl. van 23 Sept. bevat: Een Europ.-Indische stijl van huizenbouw in Indië (III), van Maja Serger van Panhuys. — Van Natuur tot Kultuur X; de koffiekultuur op nieuwe wegen, door Dr. Z. Kamerling. — De expositie van werken van Prof. Ernst Vohlbehr in het Kolon. Instituut, door C. K. Kesler.

De Hollandsche Revue

De Hollandsche Revue van 18 September is ten deele gewijd aan het 75-jarig bestaan van het Kon. Instituut v. d. Marine. — Voorts: J. P. Coen herdacht 1629—21 September 1929; de schepper van ons Rijk in Insulinde (met portret), door Fred. Oudschans Dentz. — Aan Coen's onbekend graf. Een koloniale herdenkingsdag. Batavia kan zelfs aan een groeve zijn stichter niet huldigen, door v. L. Schr. besluit, na vermelding dat Coen's laatste rustplaats nog steeds niet gevonden is, ondanks veelvuldige nasporingen: „Maar waarom zouden nieuwe, nog conscientieuser nasporingen niet meer succes hebben? Despereert niet! schreef Coen aan de heeren XVII, en wij herhalen die woorden op Coen's sterfdag, aan het onbekende graf van den bekenden soldaat. Waarom zou juist deze groeve niet te vinden zijn?" — Curaçao en ontwapening. De nabuurschap van Venezuela. Door het Panamakanaal is Curaçao een steunpunt van de eerste orde geworden. Uit de slotalinea van dit opstel citeeren wij: „Wij moeten achteraf ons pogen los te maken van de onaangename gedachte, dat wij in ons nationale gevoel zijn getroffen door het gebeurde op Curaçao; wij moeten dankbaar zijn in deze tijden van verblinde ontwapeningszucht, dat de overval op Curaçao ons volk opnieuw en helder heeft getoond, welke verplichtingen het heeft tegenover zich zelve zoowel als tegenover onze positie in de wereld." — Dan nog: Ontwerpen voor postzegels voor Nederl. O.-Indië. De Utrechtsche Jaarbeurs, de Koloniale afdeeling en de Vliegtocht Nederl.—Westdië. Een onderneming van nationaal belang, door H. B.

De Indische Verlofganger

van 27 September heeft o.m. deze artikelen: Een dag op een koffieland, door S. Kalff. — De kolonisatie op Nieuw-Guinea en Batavia's jufferschap in vroeger dagen, door v. d. W.

Democratie en Vrije Arbeid.

In het no. van 28 Sept. het vervolg en slot van: Koelie-arbeid en Poenale Sanctie, door Z. Kamerling.

De Indische Post

J. B. R. schrijft in het no. van 24 Augustus: Noties bij het boek van A. D. A. de Kat Angelino; Staatkundig beleid en bestuurszorg in Nederl.-Indië. — Van Ph. C. Visser: Voor de derde maal naar den Karakorum. In het land van den Gebedsmolen. Verder de varieerende inhoud.

Marineblad.

De 4e afl. — van 25 Sept. — van den 44en jaargang van het Orgaan der Marine-Vereeniging bevat o.a.: Artikelbrieven van de O.-I. Compagnie, door S. A. L'Honoré Naber. Voorts in diverse opstellen het Inlandersvraagstuk op onze vloot.

Tijdschrift voor het Onderwijs in de Aardrijkskunde.

Het September-No. opent met: Rapport Onderwijs Indië, door L. Cohen (van de Commissie twee jaren geleden samengesteld door het Comité v. Ind. Lezingen en Leergangen).

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

(Uitgaaf van de Centrale Kas, Weltevreden).

No. 7 van Juli 1929 bevat 2 verhandelingen, t.w.: Indonesische Volksbanken, door Dr. J. H. Boeke en Bevoegdheid van den Administrateur tot het verleenen van volmacht, door Fruin.

De Indische Mercuur

In het No. van 25 Sept. vervolgt Prof. Dr. F. A. F. C. Went zijn Reisbrieven (IV). Verder de gebruikelijke berichten en mededeelingen op het gebied der Financiën, den Mijnbouw, de Cultures, enz.

Hollands' import & export trader.

Monthly supplement of „In- en Uitvoer", a weekly of commerce and economics. — Het Sept.-No. vangt aan met Holland's economic situation.

In en Uitvoer

In het No. van 23 Sept. vervolgt de Algem. Redacteur, de heer Dr. Max de Vries, zijne verhandeling over: De Nederlandsche Scheepvaartmaatschappijen in 1928.

Economische Statistische berichten,

In het No. van 25 Sept. treft men o.m. aan een artikel van I. Bos over: Het zilveruitvoerverbod in Suriname. — Ook: De Indische middelen over Juni 1929.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Het No. van 24 Aug., No. 8, opent met een artikel over Chaulmogrie-olie, door J. A. Houtman (tegen Lepra). — Voorts de diverse belangwekkende bijdragen over landbouwaangelegenheden.

Korte Berichten

(Voor Landb., Nijverh. en Handel).

In het No. van 23 Aug. onder de Mededeelingen van verschillenden aard (Econ. en handelsberichten): De buitenlandsche handel van Ned.-Indië gedurende de eerste helft van 1928 en 1929. — De economische toestand van het gewest Atjeh en Onderhoorigheden. — De markt voor kamfer en kamferolie in 1928. — De buitenlandsche handel van Ceylon gedurende de eerste helft van 1929.

De Indische boerderij.

In het No. van 26 Juli o.a.: Tentoonstelling Preanger Pluimveevereeniging te Bandoeng op 6 en 7 Juli 1929. — Inzendingen en beoordeelingen.

Archief van de Theecultuur in N.-I.

(Uitgave v. h. proefstation te Buitenzorg).

Het April—Juni-Nr. van dit jaar bevat: Enkele beschouwingen over moderne theefabrieken, door Dr. J. J. B. Deuss en Enkele waarnemingen omtrent den graad van fijnheid van sommige meststoffen, o.a. Boengkil, Beenderenmeel en Natuurfosfaat, door A. J. Garretsen.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

Het No. van 15 Juli bevat o.a.: Schuifgronden en wandelende bergen op Java (met teekeningen).

Zending- en Missieperiodieken.

Het Zendingsblad v. d. Gereformeerde kerken. No. 9 van September '29.

De Banier, van 22 Aug. Met vervolg der Ind. reisbrieven (XIX) van C. C. v. H.

Kruistriomf. September-No.

Verschenen.

Ons Wapen. De nationaal Indonesische pers en hare organisatie, door M. Tabrani. Uitg. v. d. schr., Sumatrastraat 324, Den Haag.

Malaische Erzählungen. Romantische und prosa-

lustige Geschichten vom Zwerghirsch. Aus dem Malaiischen übertragen von Hans Overbeck.

The problem of Krakatao as seen by a botanist. By C. A. Backer formerly government botanist for the flora of Java. Published bij the author. For sale: Visser & Co., Weltevreden, Java and Martinus Nijhoff, The Hague, Holland.

BOEKAANKONDIGING.

De Psychologie der Beroepskeuze; arts en onderwijzer, door Prof. R. P. van Calcar. N.V. Leidsche Uitgeversmaatschappij 1929.

In dit onderhoudend, leerrijk geschrift, getuigend van groote kennis van- en liefde voor het onderwijs in 't algemeen, en zijn methodes, wijst schr. op psychologischen grondslag, den weg aan door welken beide verbeterd zouden kunnen worden, wat tevens dienstbaar ware te maken aan een betere beroepskeuze. De behandelde opvoedkundige vraagstukken — het zijn er vele — worden in dit werkje op zeer zelfstandige wijze belicht. Zoo veroordeelt schr. het overdreven specialistendom en het nog te veelvuldig gemaakte onderscheid in intelligente, gewone en domme kinderen, wat trouwens in de practijk van het leven meestal volkomen onhoudbaar blijkt te zijn.

Voor ouders, voogden en onderwijzend personeel is dit werkje niet slechts een betrouwbare gids in den doolhof van de opvoedkundige problemen, maar ook een wegwijzer naar betere doelpunten; het is te hopen dat het een zeer groot debiet moge verwerven.

Suriname.

Den 23en September zijn kolonel Lindbergh en mevrouw Lindbergh te Paramaribo aangekomen. Wij twijfelen er niet aan of zij zijn enthousiast ontvangen. Met dezen vliegdienst is de postverbinding tusschen New-York en Paramaribo een dag of veertien verkort.

Lindbergh bracht de post mede.

De tocht bedoelt het openen van een nieuwe mailroute door de lucht tusschen de Vereenigde Staten en de Oostkust van Zuid-Amerik.

Lindbergh heeft den 23en rust genomen. Den 24sten heeft hij de terugreis aanvaard. Op dezen tocht zal hij nog eenige Zuid- en Centraal-Amerikaansche republieken bezoeken, om er beleefdheidsvisites te brengen.

***

Onder het hoofd „*Nog meer olie*", lezen wij in „De Surinamer" van 31 Augustus:

„Na de boringen in het Nickerie-district zijn er — voornamelijk onder leiding van den bekenden Houdelet — op tal van andere plaatsen onderzoekingen verricht naar de aanwezigheid van petroleum op particulier terrein.

Noemen wij in dit verband Geyersvlijt en Blaugron, waar eveneens olie moet zijn opgehaald.

Thans heeft Hooiland (aan de Commetewane) een onderzoek doorstaan en, naar gerapporteerd wordt, met goed gevolg.

In opdracht van de heeren de Vries, mede-eigenaren dezer plantage, die bij hen in familiebezit is, heeft de heer Houdelet er boringen verricht en behalve asphaltachtige stoffen ook water opgehaald, dat oliehoudend is. Van een der verkregen monsters heeft zich door de wrijvingswarmte tijdens het boren een weinig olie van goudgele kleur met paarsgrijzen weerschijn afgezonderd.

Omtrent het boren vernamen wij dat daartoe werd overgegaan na 4 dagen prospectie.

Nadat met een handboor tot 10 M. was gegaan om een waterproef te nemen, werd een eenvoudige toren opgetrokken van 21 voet. Met behulp hiervan werd tot 72 voet geboord onder indrijving van 3 duims pijpen.

Achtereenvolgens werden de verschillende aanwijzingen gevonden, z.a. blauwe klei, groen zand, kool, bitumen, zandsteen, wit zand. Onder de laatste werd op aardolie gestooten.

Op 70 voet diepte liep de pijp warm en klonk er van onder een sissend geluid op. Daarbij werd rookvorming waargenomen, waarna een deel der olie, door de hitte gezuiverd, zich afscheidde van de onderlagen en naar boven kwam."

***

Hetzelfde blad bericht:

„Dr. Fernandes van het Landbouwproefstation, die kort geleden voor eenige maanden met verlof wegens gezondheidsredenen naar Nederland vertrok, zal eerst op het eind van dit jaar of begin 1930 terugkeeren.

Hij zal aan de bekende fabrieken van Stork te Hengelo tegenwoordig zijn bij de vervaardiging van een machine tot drogen van koffie volgens zijn methode.

Ook zal Dr. Fernandes, vernemen wij, in opdracht van de regeering een bezoek brengen aan de tentoonstelling te Barcelona."

***

In „De West" van 30 Augustus een zeer belangrijk ingezonden stuk: „*Het probleem der bacoven-cultuur*".

Na een viertiendaagsch bezoek vertrok Dr. Claude W. Wardlaw, die door de „Empire Marketing Board" te Londen voor 5 jaar is uitgezonden, ten einde de Panamaziekte in de Gros Michel bacoven te bestudeeren. Hij heeft alle produceerende landen in West-Idië bezocht, waaronder Honduras, Costa Rica, Panama, Santa Maria, Venezuela, Jamaica en St. Lucia en heeft reeds verscheidene zuiver wetenschappelijke onderzoekingen over de Panamaziekte gepubliceerd.

Van zijn voorloopige resultaten deelen wij hier, aan de hand van bovengenoemd artikel, het volgende mede:

„Worden jonge bacovenplanten in goeden, lossen grond geplant, die gelijkmatig vochtig wordt gehouden, dan blijven de wortels en de heele plant volkomen gezond, ook al wordt de grond nog zoo zwaar met den ziekte-veroorzaker, de schimmel Fusarium cubense besmet. Zorgt men, dat deze grond alkalisch, neutraal, zuur of zeer zuur is, ook dan heeft onder de bovengenoemde omstandigheden bij een zeer sterke besmetting van den grond met Fusarium geen infectie plaats.

Droogt echter de grond tijdelijk sterk uit, waardoor de wortels slap worden of groeien de wortels in een ruimte waarin zich veel koolzuur heeft opgehoopt, dan lukt het de schimmel in de wortels binnen te dringen. Zijn de wortels echter niet al te zwaar beschadigd, dan wordt de groei van de schimmel gestuit door een snel zich vormend kurkweefsel, dat voor de schimmel een onoverkomelijke barrière is.

Fusarium cubense infecteert alleen wortels die in een minder gunstige conditie verkeeren.

Is de bacovenplant om de een of andere reden verzwakt en niet voldoende vlug bij de hand met de vorming van een voor de schimmel ondoordringbaar kurkweefsel, dan krijgt de schimmel de overhand en de bacovenplant is verloren.

Behalve door de wortels bleek de schimmel ook met den boorder Cosmopilites sordidus de bacovenplant te kunnen binnendringen.

Zelfs in zuren en sterk besmetten grond groeien de Gros Michel-bacoven gezond door, indien voor goede doorluchting en gelijkmatige vochtigheid van den grond wordt gezorgd.

Tot zoover „De West".

Voor het landbouwproefstation een nuttige taak om in het licht van dr. Wardlaw's uitkomsten te onderzoeken wat er fout geweest is in de cultuurmethode, die is toegepast bij de bacoven-cultuur in Suriname, die zoo snel is te gronde gegaan. Vergissen wij ons niet dan werd daarbij diepe bedelving toegepast, waardoor de grond uitdroogde. Wij meenen ons te herinneren dat er een plantage was, waar de grond laaggelegen was, zoodat de uitdroging niet plaats vond. De Panamaziekte zou daar, naar men zeide, niet zijn opgetreden.

Wie weet of de onderzoekingen van dr. Wardlaw niet aanleiding geven tot een hernieuwde bacovencultuur in Suriname.

***

In ons nummer van 12 September namen wij uit „De Surinamer" van 15 Augustus het bericht over, dat, volgens Engelsche bladen, de gouverneur van Britsch-Guiana, die kort geleden met verlof naar Engeland was vertrokken, niet zou terugkeeren. Als zijn opvolger werd genoemd kapitein Wedgewood Benn, vroeger behoorend tot de liberale partij, doch sinds 1927 lid der arbeidspartij en thans secretaris voor Indië.

Thans lezen wij in het blad „Suriname" van 3 September, dat volgens Demerary'sche bladen Sir Gordon Guggisberg als Gouverneur terugkeert. Hij is in zooverre hersteld dat hij zijn werk weer kan hervatten.

Curaçao.

De Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij.

De September-aflevering van „Neptunus" heeft weer klachten over den dienst bij deze maatschappij. Men wenscht: herziening van de gages; spoediger beschikbaarstelling van maatschappij-woningen; vluggere aanstelling tot permanent 1en officier en gezagvoerder; redelijke vergoeding, indien bij incompleet varen de diensten aanmerkelijk worden verzwaard; bij verlof eerste-klas-reis van den 1sten stuurman; afschaffing van het reizen per tankboot en het niet in rekening brengen van de dagen op een tankboot als passagier doorgebracht als verlofdagen in ieder geval; recht op verlof en vergoeding van de passagekosten van het gezin na 4 jaar; recht op volle gage gedurende het verlof; opheffing van het inhouden met 25 pCt. van de verlofgages, eerste uitrustingskosten enz. Voorts: toekenning van gage volgens den rang, waarin men vaart, gedurende het halfjaarlijksch verlof; deelneming der scheepsofficieren aan de ontspanning; uitbreiding van de gelegenheid om den dokter te raadplegen.

Ter bespreking van deze punten zal het bestuur van de Centrale van koopvaardij-officieren met de leden der aangesloten vereenigingen, bij deze maatschappij varende, op 19 November a.s. in Den Haag een vergadering houden.

In een ingezonden stuk van een gezagvoerder en 1sten machinist dezer maatschappij wordt vooral geklaagd over het groote verschil in behandeling tusschen het varende- en het walpersoneel.

Luchtpost voor Curaçao.

Ten vervolge op ons bericht in het vorig nummer kunnen wij meedeelen, dat de Posterijen met bekwamen spoed een tarief hebben vastgesteld. Het luchtpostrecht voor de verbinding van New-York—Curaçao, bedraagt voor briefkaarten en voor andere stukken per 5 gram 50 cent, te voldoen met gewone frankeerzegels. Een besparing van 1—7 dagen kan op deze wijze verkregen worden.

Het is dus mogelijk, dat een brief naar Curaçao binnen 10 dagen overkomt.

Petroleum.

Volgens een mededeeling in de „Amigoe" heeft „De (Surinaamsche) West" een particulier schrijven gehad over de Curaçaosche Petroleum Industrie maatschappij. Aan dezen brief ontleenen wij het volgende:

„De markt is zoo gevoelig, dat men zelfs de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij op elk gebied ziet bezuinigen. Om overuren te ontgaan, heeft men avond-, dag- en nachtploegen ingesteld. Tot aanstelling van nieuw personeel wordt weinig overgegaan. In hoofdzaak bepaalt men zich tot aanvulling van ontslagen krachten. Groote werken geschieden niet meer in eigen beheer, doch in aanbesteding. Op de vrachtauto's worden Surinaamsche chauffeurs aangesteld, omdat dit leidt tot minder reparatie. Het aantal marconisten op de schepen wordt ingekrompen. De vaart der schepen wordt zoodanig geregeld, dat de booten in Maracaibo met vloed aankomen, dus niet op getij behoeven te wachten, terwijl eveneens gezorgd wordt, dat het tijdverlies voor de havenbrug van Curaçao tot een minimum beperkt blijft.

Wanneer toch de twaalf schepen ieder een uur per dag noodeloos verliezen, komt dit te staan op de kosten van een schip gedurende een halven dag.

De C.P.I.M. dankt haren gestadigen bloei aan haar ligging aan de route van vele schepen. Die ligging is zelfs gunstiger dan van Aruba, waar nu ook twee maatschappijen — in een waarvan Henry Ford groote belangen moet hebben — in opkomst zijn, die echter nimmer den omvang zullen bereiken van de C.P.I.M.

Dat er kapitaal gevonden zou worden om nieuwe raffinaderijen op te richten in Suriname, acht de schr. zeer twijfelachtig. Op zijn best zou dus Suriname olie kunnen produceeren ter verwerking in raffinaderijen elders. Maar de olie moet dan van hoog gehate zijn, wil het transport loonend zijn.

De Bataafsche schijnt zich den laatsten tijd te interesseeren voor sommige republieken in Zuid-Amerika, getuige de gestadige verplaatsing van employé's naar Chili en Argentinië, terwijl omgekeerd Chilenen en Argentijners voor de C.P.I.M. worden ingevoerd.

Het zwakke punt in het petroleum-bedrijf van Curaçao is, dat het voor den aanvoer van grondstoffen afhankelijk is van Venezuela, een land met vaak vreemde verrassingen. De mogelijkheid zou dan ook niet uitgesloten zijn olie van Suriname te kunnen betrekken. Voorloopig echter zijn helaas de kansen voor mijn geboorteland niet gunstig."

De economische toestand in 1928.

Aan het jaarversag der Curaçaosche bank ontleenen wij eenige bijzonderheden betreffende den economischen toestand in het afgeloopen jaar:

De economische toestand was over het algemeen zeer gunstig voor wat het hoofdeiland en Aruba betreft. Op Curaçao was steeds volop werk te krijgen bij de grootbedrijven en het havenbedrijf, terwijl Openbare werken gedurende het geheele jaar ook een groot aantal arbeiders in dienst had, en wel 900 op het eind van het jaar. De loonen bleven steeds hoog. Een zeer groot aantal uitheemsche arbeiders werd ingevoerd.

Op Aruba is een tamelijk groote nederzetting ontstaan beoosten Sabaneta. Verscheidene lieden uit de de hoofdplaats brachten hier hun zaken over of openden nieuwe.

Een verblijdend teeken is, dat het verdiend geld voor een niet klein deel in bezit van duurzaam nut werd omgezet. Echter waren er onder de arbeidende klasse ook velen, die niet beter wisten te doen dan het verdiende geld aan drinkgeagen en feesten te verkwisten.

Voor Aruba worden de volgende spaarbankcijfers gegeven: inlagen ƒ 165.105.75, terugbetalingen ƒ 60.908.37, welke cijfers in 1927 waren ƒ 32.131.91 en ƒ 13.245.52. Er waren 31 December 1928 865 inleggers met een tegoed van ƒ 87.619.68 tegen ƒ 42.837.05 in 1927.

De groote woningnood leidende tot hooge huishuren, gepaard met de onrustbarende prijsverhooging voor de eerste levensbehoeften, maakte het leven moeilijk en kommervol voor hen, die van een inkomen of wel enkel uit de opbrengst van cultures, die door de hooge loonen ook zoo goed als onmogelijk geworden zijn, bestaan moesten.

Op Bonaire was de economische toestand over het algemeen ook niet ongunstig; de oogst van mais, peulen en rankvruchten viel mee.

Een groote tegenstelling gaf de toestand op de bovenwindsche eilanden te zien. St. Eustatius werd door den orkaan het zwaarst geteisterd; al het veldgewas en een groot aantal vee ging verloren. De economische toestand van de bevolking van St. Martin was eerder beter dan in 1927 door den ontvangen steun van hen, die naar Curaçao en Aruba trokken. Tot bewijs diene, dat verscheidene van hen nieuwe, nette woningen konden laten bouwen.

Uit den Verren Vreemde.

In Afghanistan nog steeds strijd.

Een gerucht, dat geen bevestiging heeft gevonden, volgens hetwelk Habib Oellah, de vorst — voormalige waterdrager — van Afghanistan te Kaboel zou zijn vermoord, heeft de bijzondere aandacht weer naar het land der khan's getrokken.

't Is eigenlijk nog steeds niet duidelijk waarom Aman Oellah, de vorige emir, ten tweeden male de wijk genomen heeft. Zijn positie te Kandahar leek niet ongunstig, zijn troepen leken niet in het nadeel, toen hij zijn land verliet en naar Britsch-Indië uitweek, om vervolgens naar Europa te gaan, waar hij zich, met koningin Soeriya, te Rome gevestigd heeft. De toestand leek niet ongunstig, zeggen wij, en het verloop der zaken heeft sedert ook de bevestiging gebracht, dat de verhoudingen inderdaad ook geenszins wanhopig stonden. Bij zijn vertrek droeg hij de leiding van den tegen Habib Oellah te voeren strijd over aan zijn neef Nadir Khan, die reeds een figuur van invloed was. Deze heeft in Europa diplomatieke betrekkingen vervuld, heeft als legeraanvoerder een goeden naam, en gold als een populaire persoonlijkheid in de Z.O. provinciën van het land. Hij heeft in den strijd tegen Habib Oellah menig succes behaald, heeft vele stammen voor zijn zaak weten te winnen, en hiervan hangt, zooals men weet, in Afghanistan heel veel af. Hoewel Nadir Khan dit nog niet heeft uitgesproken, zien velen in hem toch den pretendent naar den troon indien 't hem gelukt den tegenwoordigen heerscher daar van te verdrijven. Zijn kansen zullen dan ook gunstiger staan, dan die van Aman Oellah indien deze al over zijn herstel mocht denken. Nadir toch zal dan de overwinnende held worden, terwijl Aman de tweemaal gevluchte zal blijven. 't Is niet onwaarschijnlijk dat Nadir een dergelijk verloop van zaken voorzien en gewild heeft. De overreding van Aman,

om deze het land te doen verlaten, zou dan een politieke zet van den neef zijn geweest. Zoo zou het geheimzinnige een gewone verklaring vinden.

Nu en dan laat Aman uit Rome nog van zich hooren. Hetgeen hij dan ten beste geeft, zou moeten doen gelooven dat hij nog steeds meent, dat zijn volk eenmaal tot de erkenning zal komen van zijn goede bedoelingen en inzichten. Dit is echter zoo het gewone verschijnsel. Niet alleen afgezette vorsten, maar in 't algemeen allen, die eenmaal een vooraanstaande plaats in ambt of bedrijf hebben ingenomen, blijven de overtuiging meevoeren, dat zij eigenlijk niet gemist kunnen worden, dat de menigte dit eenmaal zal inzien en dat deze dan nog weer een beroep op hen zal doen. Laat ook Aman die illusie maar blijven koesteren.

Wij maken hier ook nog melding van een ander bericht. De verdreven emir en zijn gemalin zouden er over denken tot den Roomsch-Katholieken godsdienst over te gaan. Indien hierin waarheid steekt, zouden zij er natuurlijk niet meer over kunnen denken naar het mohammedaansche land terug te keeren. Maar 't is slechts een „on dit".

Hoe is 't Habib Oellah zelf te moede? Uit de schaarsche berichten is de waarheid niet met vertrouwen vast te stellen.

Voor zoover er geloof aan te hechten is, spraken de mededeelingen van een bedreiging van Kaboel door de troepen, die onder de opperleiding van Nadir Khan, in meerdere kolonies de stad omsluiten. In de hoofdstad voelt of meent de usurpator-emir zich door vijanden en verraders omringd. Hij werkt met proclamaties, waarin hij het volk voorhoudt hoe Aman Oellah, diens gemalin en zuster, tegen de Islamietische wet hebben gezondigd door hun moderniseeringspogingen, en hoe hij zich krachtens de bevelen van Allah, dus geroepen heeft gevoeld daar tegen op te treden. Dit alles is reeds vaak herhaald; in het feit dat de vorst, die nu de macht in handen heeft, 't noodig vindt zijn zaak zoo nogmaals op de muren van de stad te doen verdedigen, ligt al opgesloten dat hij den aanhang der oppositie nog sterk acht. En wat moet men wel denken van maatregelen als deze: ieder, die den naam van Nadir Khan noemt, zal met de ooren tegen den muur gespijkerd worden en vervolgens weggeschoten uit den mond van een kanon!

Bloedverwanten van Aman Oellah, die niet gevlucht waren, zijn zoo van alles beroofd, dat zij bedelend rondtrekken. Op het hoofd van Nadir is 7000 P. St. gesteld, als hij dood of levend in handen van den vorst wordt gebracht.

Zou dit alles den indruk geven van een wankel staand gezag, kort geleden heeft een 3-tal Fransche waarnemers een bezoek aan Kaboel kunnen brengen, waardoor zij tot de meening gekomen zijn dat Habib Oellah wel stevig op zijn troon zit, al is een groot gedeelte van het land ook in rep en roer.

De heeren Hackin, Girard en Carle waren voor de uitvoering van een wetenschappelijke opdracht in Perzië. Zij ontvingen een officieele uitnoodiging van Habib om Kaboel te bezoeken. Zij waren er juist terwijl van 19 tot 23 Augustus het onafhankelijksfeest gevierd werd. Heel interessant! Maar is dat de goede gelegenheid om zich een denkbeeld te vormen over Afghanistan, of zelfs maar over Kaboel in gewone omstandigheden?! Zij hebben gezien wat Habib hun heeft willen laten zien, en als zoodanig is dit toch hoogst merkwaardig. Hij wil in enkele opzichten streng houden aan wat hij als de koranwet beschouwt, zoo de sluier van de vrouw, haar onthouding van Westersch onderwijs. Maar anderzijds wil hij blijkbaar demonstreeren, dat hij geenszins zoo conservatief is, als men van hem beweert. Ook wil hij doen uitkomen, dat familieleden en vroegere aanhangers van Aman aan zijn zijde staan, en dat hij met dezen op een goeden voet verkeert. Dit streven zou dan de, anders treffende tegenstellingen, verklaren, die de Fransche ooggetuigen weten te vertellen en ook in beeld hebben kunnen vastleggen.

De emir stak een redevoering af in tegenwoordigheid van de enkele vertegenwoordigers van vreemde mogendheden nog in Kaboel aanwezig, van hoogwaardigheidsbekleeders en van vroegere aanhangers of verwanten van den verdreven Aman, onder welke een zijner broeders Mohammed Kabir in 't bijzonder opviel. Hij sprak zijn voornemen uit om de gesloten scholen binnenkort weer te doen openen en Afghanistan ook van andere moderne instellingen te laten profiteeren.

Zeer opvallend was dat Habib en zijn broeder bij verschillende gelegenheid in Europeesche kleeding (smoking, gekleede jas) verschenen, al waren zij bij de sluitings-ceremonie ook in nationaal costuum.

Een photo, weergegeven in *l'Illustration* van September j.l. was *per vliegmachine overgebrac*[...] Zij geeft een groep weer, genomen bij de sluiting d[...] feesten op 23 Augustus en daarop had Habib Oell[...] zich wel willen laten vereeuwigen en voor vertoon [...] het buitenland laten opnemen, in nationaal costuu[...] met naast zich een vooraanstaand priester, ma[...] daarnaast dan de bovenvermelde broeder van Am[...] Oellah in semi-Westersche kleedij, met hoofddo[...] een oud-bevelhebber generaal onder Aman Oell[...] in uniform, een diplomaat met fez maar overige[...] in keurig Europeesch costuum.

Het moest de verzoening zijn van alle tegenste[...]lingen onder Habib's wijs bestuur.

Maar men weet, dat zijn gevestigd gezag toen ni[...] verder reikte dan de hoofdplaats en haar omgevi[...] en dat dit gezag daar berustte op de kracht va[...] wapenen.

De berichten van allerjongsten datum luiden gu[...]stiger voor Habib Oellah dan voor Nadir Khan; [...] zou, wel verre van dood, juist weer aan de wi[...]nende hand zijn.

Zoo blijft de verwarring groot, en weet men ni[...] welke waarde te hechten aan hetgeen men te wete[...] komt.

Arm land, waar er zoo velen begeerig zijn na[...] den troon, en waar het volk hierdoor in binnenland[...]schen strijd wordt gehouden.

Had het buitenland dien strijd gedurende eenige[...] tijd met schijnbare onverschilligheid aangezien, te[...]kenen wijzen er op dat de mededingers, Rusland e[...] Engeland, zich toch weer meer met den loop de[...] zaken gaan bemoeien. Van Britsch-Indische zij[...] worden klachten vernomen over moeilijkheden, di[...] de Afghanistansche woelingen veroorzaken in de aa[...] dat land grenzende Britsch-Indische landschappe[...] Dat is meestal zoo het begin van een betoog tot noo[...]zakelijke inmenging. Moskou tracht zijn stem i[...] Kaboel en in Kandahar (den zetel van Nadir Khan[...] weer met meer klem verstaanbaar te maken.

Arm land, arm volk, herhalen wij.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Bergen op Zoom.

DE OPRICHTINGSAVOND.

26 September 1929...... een prettige avond voo[...] een vijftigtal genoodigden en belangstellenden ui[...] de oude stad en, bedriegen de voorteekenen nie[...] een avond van winste voor de vereeniging „Oost e[...] West". De introductie van de bij zoovelen onbe[...]kende vereeniging is geschied, nadere intieme[...] kennismaking en uitbreiding van den kring va[...] kennissen, vooral van goede kennissen, zal onge[...]twijfeld het gevolg ervan zijn.

Onder de voortvarende leiding van het voorloo[...]pig comité — laten we liever zeggen van den leide[...] van dit voorloopig bewind — den heer Mr. Drs. P. A. F. Blom, Burgem. van de Veste, die van den eer[...]sten dag van zijn verblijf te dezer stede zijn schou[...]ders onder deze taak heeft gezet, kwamen zij bij elkaar, de belangstellenden, velen „Oud-gasten", anderen met familieleden in de verre Oost, wee[...] anderen met andere motieven, maar allen met den wensch bezield het „warme land" weer eens dich[...]terbij te voelen. Werden van den weeromstuit nie[...] hier en daar een paar Maleische woorden gehoord? De sfeer, die in het kleine zaaltje van Thalia heerschte, scheen influenceerend te werken.

Belangstelling! Ook van de zijde van het H.B., belichaamd in den Ondervoorzitter en den Algem. Secr., die zich de moeite van een reis naar de lan[...]den beneden den Moerdijk hadden getroost, en die, naar wij hopen, aan de „Bewindhebbers" in Den Haag een gunstigen indruk kunnen vertolken van hun verblijf in Bergen.

Dat hun aanwezigheid op hoogen prijs werd gesteld, behoeft hier wel niet gezegd.

Het gevarieerd „programma" van een oprich[...]tingsavond liep vlot onder den hamer van den Voorzitter — zelfs de droogste gedeelten, als de behandeling van het huishoudelijk reglement, mis[...]ten niet hun note gaie; de verkiezing van het Be[...]stuur ondervond al evenmin moeilijkheden, dank zij de bereidwilligheid van de voorloopige gezag[...]dragers en der acclamatie van de Vergadering, die „voor dit maal" maar liever geen geheime stem[...]ming wilde — de heer Blom werd voorzitter, en ik geloof, dat wij de vereeniging en de afdeeling mogen gelukwenschen met deze keuze.

De hoofdschotel van den avond vormde wel de vertooning van een serie mooie lichtbeelden, die de gedachten terugvoerden naar het land „van bloed en tranen" in vroeger jaren — Atjeh — naar het snel voortschrijdend gewest uit deze dagen. Een korte toelichting van den Voorzitter maakte van het een en ander een smakelijk gerecht. Een hartelijk applaus dankte voor deze gezellige causerie.

Maar de verrassing steeg ten top, toen op het geestelijk bestanddeel nog een „lichamelijke genoegdoening" volgde.

Ook een der dames — een „kookster" — droeg het hare bij tot het welslagen van dezen avond. Een geweldige hoeveelheid onvolprezen nassigoreng dampte de zaal binnen. En al zag men hier en daar teekenen van angstvalligheid voor het „rooie goedje", het goede voorbeeld van de liefhebbers deed al spoedig den schroom verdwijnen en besliste over het lot van de heerlijke spijze.

Zelfs trachtten velen den juisten klemtoon te leggen en een goede Hollandsche „g" in den juisten vorm te gieten.

Alle teekenen van warme belangstelling bestaan, woorden van waardeering weerklonken van de zijde van de H.B.-leden, kwamen uit den kring van belangstellenden — 't Sal waerachtig wel gaen!

Een nieuwe loot aan den grooten boom!

Moge hij bloeien tot heil van groot Nederland en mogen alle leden en belangstellenden beseffen, dat een stem in den familiekring en overal elders waar die kan worden verstaan en begrepen moet weerklinken om den bloei te bevorderen.

Het bestuur rekent daarop en...... vertrouwt daarop!

Wij gaan vol moed in zee met even over de veertig leden.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Op de leeszaal is steeds aanwezig het laatst verschenen nummer van M.U.L.O., Orgaan v. d. Ver. Leerkrachten bij de Mulo-afd. der Algem. Midd. School in N.-Indië.

NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

Na gehouden enquete onder de deelnemers aan de Voorjaarsbeurs heeft de Raad van Beheer der Nederlandsche Jaarbeurs besloten de Voorjaarsbeurs 1930 te houden van 11 t. m. 20 Maart.

Van de Redactie.

RADIOTELEFOONDIENST NED.—INDIË.

Opening nieuwe spreekcellen.

De Persdienst van het Staatsbedrijf der P. T. en T. brengt het volgende onder uwe aandacht:

Met ingang van 7 October a.s. wordt de gelegenheid tot het voeren van een radiotelefoongesprek met Ned.-Indië uitgebreid. Nieuwe spreekcellen worden dan in gebruik genomen te Leeuwarden, Maastricht, 's-Hertogenbosch en Middelburg. In totaal nemen thans 14 spreekcellen aan dit verkeer deel.

Wijziging diensturen.

Met ingang van 7 October a.s. wordt tot nader bericht de spreektijd in het radiotelefoonverkeer met Indië vastgesteld als volgt: op Maandagen en Dinsdagen van 13—16.30 uur en op de overige werkdagen van 11—14.30 uur (Amsterdamsche tijd).

Van het Informatie-Bureau.

MINISTERIE VAN KOLONIEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname en Curaçao.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 1 hoofdonderwijzer.

Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 4 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Bij de Landsdrukkerij te Weltevreden kan worden benoemd een onder-directeur ad ƒ 600.— 's maands, met verhoogingen. Aanmelding vóór 10 October e.k. bij ongezegeld schrijven bij het Commissariaat v. Ind. Zaken bovengenoemd (te adresseeren afdeeling B, Eerste bureau Min. v. Koloniën). Zie de Ned. Staatscourant van 23 September 1929, No. 185.

Ten behoeve v. d. Burgerl. Veeartsenijkundigen Dienst in Ned.-Indië kan een veearts worden uitgezonden.

Minimum bezoldiging ƒ 400, maximum ƒ 1100 's maands.

Sollicitaties op ongezegeld papier vóór 15 October e.k. aan afdeeling B, Eerste Bureau, Minist. v. Koloniën.

(Zie voorts de Staatsct. van 26 Sept. '29, No. 188).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

L. Buikhuisen, Onderwijzer O.L.O., Binnen Walevest 33, Dordrecht.
C. L. Huyser, Opziener (machinesteller) bij het Marine-etablissement te Soerabaja, van Brueghelstraat 147, 's-Gravenhage.
H. C. J. Turkenburg, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O., Vierkant 226, Lisse.
G. J. Oortwijn, F 159, post Pekelderweg, Stadskanaal.
R. Hoogeveen, Zijlweg 23, Haarlem.
beiden onderwijzer bij het O.E.L.O.
Ds. J. Hofker, Predikant bij de Prot. Gemeente in N.-I., Denekamp.
A. L. Feberwee, Stoombootweg 183c, Landsmeer;
J. Gils, K. 15, Beilen;
G. Vosslamber, Deliplein 41a, Groningen;
J. E. C. Ballieux, Scharnerweg 113, Maastricht;
J. C. van Hoeve, Alexanderkade 10, Amsterdam (C.);
J. Wijna, Kleine Noord 6r, Hoorn;
allen onderwijzer bij het O.L.O.
H. C. Sieben, Tijd. ambt. t. b. (opz. 1e kl.) dienst Mijnbouw, Wilhelminastraat 7, Lutterade (L.).
A. C. Mom, idem als voren, Rennemichstraat 32, Heerlerheide (L.).
J. A. Vooren, Groene Hilledijk 188b, Rotterdam;
I. J. de Bert, Weststraat 284, Aardenburg;
J. Dorst, Strijen;
allen onderwijzer bij het O.E.L.O.
W. J. Mulder, Onderwijzer O.L.O., Dalweg 14, Baarn.
J. M. C. Witvliet, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster, Reinier Vinkeleskade 10, Amsterdam (Z.).
E. H. C. Mengerink, Onderwijzer O.E.L.O., Tuinstraat C 250, Hulzen (N.-H.).
J. H. Gravestein, Gouv.-arts (psychiater) b. d. D. V. G., Brederodeweg B 17, Santpoort.
J. Vooijs, Onderwijzer M.U.L.O., Rijnsburgerweg 28, Rijnsburg.
C. P. Borst, Onderwijzer M.U.L.O., Rapenburg 48, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. A. L. Leijder, hfd. telef. ambt. P.T.T., Lubeckstraat 76, 's-Gravenhage.
A. J. N. Breton van Groll, Opz. 1e kl. bij de W. en 's Lands B. O. W., Laan van N. O. Indië 14, 's-Gravenhage.
Mej. E. G. Veer, Onderw. 3e kl. O.W.L.O., Copernicuslaan 175, 's-Gravenhage.
A. A. Kraeff, Praktijk-ingenieur bij het Laboratorium der B. O. W., v. d. Helstlaan 27, Bilthoven.
H. P. Schran, Mijnbouwk. hoofdopz. Mijnbouw, Wasserstrasse 93, Bochüm-Altenbochum.
C. A. N. Boers, wnd. Secr. van het Gouv. Soerakarta, Huize Stadsdennen te Harderwijk.
Ir. P. J. L. van Wiechen, Hoofdingenieur der B.O.W., Statenlaan 100, 's-Gravenhage.
C. Th. Mündler, Controleur voor de belastingen, Hotel „Pomona", 's-Gravenhage.
F. Bond, Ambt. 3e kl. In- en Uitvoerr. en Acc., Hendrik Zwaardecroonstraat 16, 's-Gravenhage.
H. A. van Beek, Architect b.d. W. en 's Lands B.O.W., Obrechtstraat 463, 's-Gravenhage.
H. J. Verplak, Pol.opz. Alg. Politie, Lange Nieuwstraat 33, Nijmegen.
Th. Pelsmaecker, Ambt. 4e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Accijnzen, Columbusstraat 104, 's-Gravenhage.
Ir. J. A. Portengen, Leeraar bij de Kon. Emmaschool te Soerabaja, 2e Sweelinckstraat 92, Den Haag.
W. de Vries, Onderw. 1e kl. O.W.L.O., Landzichtlaan 4, Heemstede.
J. A. Betke, Ambt. 4e kl. I. U. A., Beeklaan 407, 's-Gravenhage.
P. J. Hooijdonk, 1e Comm. S.S. en Tr., Voltastraat 58, 's-Gravenhage.
Mr. I. C. de Regt, wd. Auditeur-Militair in de 2e Mil. afd. op Java, p.a. Amsterd. Bank, Leiden.
W. J. Priester, Comm.-red. Alg. Kantoord. B.B., Goudenregenstraat 29, Den Haag.
Tj. Boonstra, Politie-opziener b. d. Alg. Politie, p.a. S. Boonstra, Hommerts bij Sneek (Fr.).
J. Th. van Aalst, Hoofdopzichter b. d. S.S. en Tr., Theresiastraat 72, 's-Gravenhage.
A. P. J. van Rooy, Onderwijzer bij het O.W.L.O., p.a. A. van Rooy, geb. Nabbe, St. Michielsgestel.
A. H. Neijs, Resident van Bondowoso, p.a. Pension National, Gr. Hertoginnelaan 250, 's-Gravenhage.
V. E. B. Porrmann, Werktuigk. electr. hoofdopz. dienst Mijnbouw, Bingen a/Rhein, Hotel Distel.

L. J. Macawanang, Ambt. 4e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc., Beukstraat 153, 's-Gravenhage.
O. O. Kuhuwael, Commies voor de Belastingen, Vaartstraat 68-II, Amsterdam.
H. Bijkerk, Onderwijzer 3e kl. b.h. O.E.L.O., Mariëndaalstraat 4, Utrecht.
A. F. Lens, Commies 1e kl. In- en Uitvoerr. en Acc., Reinkenstraat 70, 's-Gravenhage.
O. Lammers van Toorenburg, Alg. Ontvanger der 4e kl., Reinkenstraat 70, 's-Gravenhage.
A. Seesink Clee, Opzichter 1e kl. der Genie, Reinkenstraat 70, 's-Gravenhage.
N. Kuijten, Opzichter 1e kl. b.d. S.S. en Tr., Nigtevechtschestraat 7, 's-Gravenhage.
J. P. Frings, Monteur b.d. Luchtvaartafdeeling, Altenburgerstr. 3, Keulen.
W. S. van Manen, Dir. Officier van Gezondheid 1e kl., Sweelinckplein 30, 's-Gravenhage.
G. A. Mergart, Commies b. d. Alg. kantoordienst v.h. B.B., Celebesstraat 98 (I), Amsterdam.
Mr. R. van Alphen de Veer, Subst.-Off. van Justitie bij den Raad van Justitie te Medan, van Zaeckstraat 12, 's-Gravenhage.
H. Hahmann, Gedipl. Gezaghebber b.h. B.B., Bongardstraat 6, Dusseldorf.
Ph. F. L. Sigar, Referendaris 1e kl. ter Secretarie v.d. Provincie West-Java, Titiaanstraat 48boven, Amsterdam.

MET PENSIOEN:

J. W. Tissot van Patot, Inspr. afd. hfd. Scheepv., Baronielaan 330, Breda.
B. Loggies, Opz. Mar. Etabl., Acaciastraat 77, Den Haag.
W. C. Veer, Contr. 1e kl. P.T.T., Copernicuslaan 175, Den Haag.
P. E. Saueressige, Onderluitenant der Infanterie, Ant. Heinsiusstraat 69, 's-Gravenhage.
I. P. L. Bouwman, Kolonel der Militaire Administratie, Fr. Maelsonstraat 35, 's-Gravenhage.
M. W. J. J. van Peer, Majoor der Infanterie, Marnixstraat 390(I), Amsterdam.
K. H. Jonkers, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Valkenburgerlaan 13, Heemstede.
G. J. du Marchie Sarvaas, Resident ter besch. dir. v. B.B., Nassaustraat 26, Utrecht.
P. J. J. Hamilton, Tijd. wd. hoofdcontr. b. d. P.T.T.-dienst, Ubbergsche Veldweg 23, Nijmegen.

Mutatiestaat van 25 Sept. tot 2 October.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
W. M. van Sandick, Groningen, Heereweg 67. *f* 5....	Eigen aanmelding.
Mr. F. Filet, Rechterlijk Ambtenaar m.v., Den Haag, Laan van Meerdervoort 335. *f* 5..................	Administrateur „Oost en West".
Ir. M. P. L. G. Hansen, Scheveningen, Badhuisw. 106. *f* 5.	
Ir. K. M. A. Enthoven, Hilversum, Ministerpark 17. *f* 5.	Eigen aanmelding.
Ch. O. J. Brauer, Dordrecht, Taankade 16 rood. *f* 5....	
Mevr. M. Bär von Hemmersweil-Koopman, Den Haag, van Loostraat 73. *f* 5	Mevr. C. M. H. Kroese-Nahuijs te Den Haag.
Mevr. Gr. Tiemstra, Nijmegen, Javastraat 35. *f* 5......	Mevr. Horsting-Neyts te Nijmegen.
Mej. A. C. der Kinderen, Leerares M.O., Bergen-op-Zoom, Pension van Dort, Kerkstraat 12. *f* 5.	
Mevr. A. Geill-Tissot van Patot, Bergen-op-Zoom, Arn. Asselbergsstraat 5. *f* 5.	
G. L. M. H. Higly, Majoor der Artillerie, Bergen-op-Zoom, Wouwschestraat 27. *f* 5.	
J. G Lutz, Luit.-Kol. Inf., Garnizoens-Comdt., Bergen-op-Zoom, N. Z. Zoom. *f* 5.	
Ir. A. J. L. Juten, s-Ir., Leeraar M. O., Bergen-op-Zoom, Noordsingel 1. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Bergen-op-Zoom.
F. J. M. Mulders, Bedrijfsleider fa. Rogier, Bergen-op-Zoom, Bredaschestraat 12. *f* 5.	
E. J. H. Keuss, Arts, Bergen-op-Zoom, Kerkstr. 18. *f* 5.	
J. C. Becht, Boekhouder Gem. Bedrijven, Bergen-op-Zoom, Kloosterstraat 15. *f* 5.	
H. A. Haitink, Mil. Paardenarts, 1ste klasse, Bergen-op-Zoom, Arn. Asselbergsstraat 31. *f* 5.	
J. O. van de Graaff, p.a. s.f. „Dinojo", Modjokerto. *f* 6.	Eigen aanmelding.

Nieuwe Begunstigers

Kantoor Van Aalderen, Postbus 10, Batavia...........	Eigen aanmelding.

Afschrijvingen

W. F. Burlage Sr., Den Haag, Ieplaan 40 (overleden).
A. Tetenburg, Oud-Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, Houtrustweg 62 (overleden).
M. H. E. Sachse, Schout-bij-Nacht tit. b.d., Den Haag, Galileïstraat 21.
A. M. Smit, Arnhem, Bakkerstraat 53.

Adresveranderingen

A. F. H. P. van Asperen, O.-I. Ambtenaar m.v., van: Den Haag, Laan van Poot 161, naar: Amsterdam (C.), Marnixstraat 398. *f* 5.
Mr. W. Boekhoudt, Raadsheer in het Gerechtshof, Amsterdam, van: Banstraat 55b, naar: J. J. Viottastraat 13boven.
J. van Hasselt, Oud-Kapitein N.-I. L., Amsterdam, van: Vondelstraat 180, naar: Weesperzijde 27.
H. L. Lempke, Amsterdam, van: Zeilstraat 25, naar: Saxen Weimarlaan 56.
W. H. M. O. Haccon, van: Haarlem, Tetterodestraat 4, naar: Epe (Gld.), Vlijtweg 375.
K. H. Jonkers, Gep. Onderwijzer 1ste klasse, van: Kediri, naar: Heemstede, Valkenburglaan 13. *f* 5.
W. de Vries, Onderwijzer 1ste klasse, van: Semarang, naar: Heemstede, Landzichtlaan 4. *f* 5.
Prof. T. J. Bezemer, Wageningen, van: Rijksstraatw. 31, naar: Lawicksche-Allée 17.
W. A. Stoltz, Arnhem, van: Jac. Cremerstraat 130, naar: Zijpendaalscheweg 11.
P. Hoedemaker, Oud-Vertegenwoordiger Borsumij, van: Den Haag, Stadhouderslaan 72, naar: van der Molenallée 32, Park Doorweerth, Postkantoor: Heveadorp, *f* 5. (Afd. Arnhem).
Mevrouw H. C. Onnes—Leopold, van: Nijmegen, Javastraat 47, naar: Velp (Gld.), Overbeeklaan 4. *f* 5. (Afd. Arnhem).
J. C. Veenemans, Controleur P.T.T., van: Cheribon, naar: Winterswijk, Walien F. 14.
A. van Son, Gep. 2de Luit.-tit. N.-I. L., van: Overloon, naar: Nijmegen, van Peltlaan 239. *f* 5.
G. J. Somer, Oud-Hoofdambtenaar Posterijen, van: Nijmegen, Bergen Dalscheweg 348, naar: Voorburg, Loolaan 120. *f* 5.
Dr. R. Broersma, Oud-Leeraar K. W. III S., Den Haag, van: Anth. Heinsiusstraat 18, naar: Laan v. Poot 230.
H. P. Coors, Resident m.v., Den Haag, van: Weede van Dijkveldstraat 37, naar: Laan van Meerdervoort 787.
A. van der Kolff, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Den Haag, van: Boetzelaerlaan 212, naar: Scheveningen, Helmstraat 20.
A. Vrolijk, Afdeeeelingshoofd P.T.T. in N.-I., Den Haag, van: Frankenslag 313, naar: Van Aerssenstraat 25.
H. Ph. Wirth, Officier van Gezondheid N.-I. L., Den Haag, van: Sweelinckplein 53, naar: Thomsonlaan 48.
A. N. A. van Amson, Landmeter W.-I., van Den Haag, Anth. Duyckstraat 42, naar: Paramaribo, Gonggrijpstraat 14. *f* 5.
W. Huson, Controleur 1ste kl. B.B., van: Voorburg, Oostenburgerdwarsstraat 27, naar: Weltevreden, p.a. Dep. B.B.
J. W. L. Dietz, Geneesheer, Den Haag, van: Javastraat 144, naar: Smidswater 18.
P. J. J. Michielsen, O.-I. Hoofdambtenaar m. v., Den Haag, van: Weede van Dijkveldstraat 37, naar: van Hoornbeekstraat 72.
Mr. A. Neijzell de Wilde, Oud-Voorzitter Volksraad, Den Haag, van: Boomkruiperlaan 7, naar: Frankenslag 313.
Mejuffrouw A. Oosting, Den Haag, van: Javastraat 69, naar: Nassau Zuilensteijnstraat 1a.
H. B. Townsend, Oud-Kapietin N.-I. L., Den Haag, van: Regentesselaan 50, naar: Groot Hertoginnelaan 171.
H. C. Nauta, Oud Generaal-Majoor Mil. Gen. Dienst, van: Letchword near London, naar: Den Haag, Groenhovenstraat 1. *f* 5.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, Oud Ass.-Resident, van: Den Haag, Nassau Zuilensteijnstraat 13, naar: Bruxelles, Poste restante.
J. Thierry Kempf, Paris 8e, van: 6, Rue Pierre Haret, naar: 76 Boulevard Haussmann.
D. J. Hoogkamer, Controleur B.B., van: Tarakan, naar: Bandjermasing.
C. G. E. de Jong, Ass.-Resident, van: Ngazdjoek, naar: Djombang